

טיוטת-חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס' ...), התשע"ח-2018 - אישור
החלטת ועדת שרים לענייני חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם:

- א. לאשר את החלטה מס. חק/3584 של ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 1.7.2018, המצ"ב.
- ב. בהתאם לסעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להקדים את הדיון בהצעת החוק.
- ג. בהתאם לסעיף 88(ב) לתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

1. הצעת החוק היא ברובה פרי המלצותיה של הוועדה המייעצת לשר המשפטים לענין סדר דין פלילי וראיות בראשות שופטת בית המשפט העליון, מרים נאור (כתוארה אז), אשר מונתה בידי שר המשפטים (להלן: הוועדה). הוועדה עסקה קרוב לשלוש שנים וחצי בנושא של עיגון זכויות יסוד של נחקרים בחוק. המלצותיה ניתנו בחודש אפריל 2012.
2. תכלית החקיקה המוצעת היא להבהיר את הזכויות ואת החובות של נחקרים ואת היקפן, ומנגד - את חובות החוקרים הנגזרות מזכויות וחובות אלה. כיום ההסדרה של זכויות אלה בחקיקה היא נקודתית בלבד וחסרה. בית המשפט העליון, בפסקי דין עקרוניים שניתנו במהלך השנים, עסק לא אחת בזכויות אותן יש להעניק לנחקרים. יחד עם זאת, סוגיות רבות לא הוכרעו בפסיקה והן ממתונות להסדרה. התחום של זכויות נחקרים מצריך עיגון מקיף, ברור ומפורש בחוק, ואין די בפיתוח פסיקתי שלו. עיגון כאמור יחזק ויבצר את זכויותיהם של נחקרים, חשודים ושאינם חשודים, ויתרום להגנה על כבוד הנחקרים, לקיומו של הליך הוגן ולחקר האמת.
3. הזכויות העיקריות אשר מוצע לעגן בחוק הן הזכות להימנע מהפללה עצמית, זכות השתיקה וזכות ההיוועצות בעורך דין. כמו כן, מוצע לעגן בחוק את נוסח האזהרה של חשוד ואת יידועו על זכויותיו. סוגיה נוספת אשר מוצע לעגן בחוק היא קביעת החובה של עד ושל חשוד להתייצב לחקירה ולהימצא בה.
4. מוצע לעגן את התיקונים האמורים בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן: חוק חקירת חשודים), אשר מסדיר נושאים שונים הנוגעים לדרכי ניהול חקירה, מקום ניהולה ודרכי תיעודה.
5. מכוח סעיף 15 לחוק, כפי שמוצע לתקנו, גובשה טיוטת תקנות העוסקות בניהול חקירה (להלן: התקנות). בתקנות אלו יעוגנו זכויות נוספות של נחקר, ובין היתר, את זכות הנחקר לשינה, למזון ושתייה, להפסקות במהלך החקירה, זכות לקשר טלפוני עם אדם קרוב, זכות לקיום מצוות דת ועוד.
6. טיוטת החוק אושרה פה אחד על ידי ועדת השרים לחקיקה ביום 1.7.2018.
7. יודגש, כי קיים צורך לקבל את התיקון לחוק במהירות. כאמור, המלצות הוועדה לסדר דין פלילי וראיות הוגשו בשנת 2012. בשל טעמים תקציביים בעיקרם התעכב קידום הצעת החוק זמן רב. עם פתרון הסוגיות התקציביות והגעה להסכמות בכל ההיבטים שנותרו, ובשל החשיבות הרבה של הצעת החוק ל"רפורמת ההליך ההוגן", מבקשים שרת המשפטים והשר לבטחון הפנים לאשר את הצעת החוק בממשלה במהירות כך שתאושר בקריאה ראשונה עוד במושב הכנסת הנוכחי, על מנת שניתן יהיה להתחיל

בדיונים להכנה לקריאה שנייה ושלישית מיד עם פתיחת מושב החורף של הכנסת.

8. כאמור, טיוטת החוק אושרה בוועדת השרים לענייני חקיקה (להלן: ועדת השרים), כך שבדרך המלך נדרשת המתנה של שבועיים לצורך מתן אפשרות להגשת ערר על החלטת ועדת השרים. נוכח הצורך להשלים את הליכי החקיקה במהירות כמפורט לעיל, מוצע לאשר כבר כעת את החלטת ועדת השרים על מנת שניתן יהיה להמשיך בהליכי החקיקה.

9. כמו כן, מוצע לפנות ליו"ר ועדת הכנסת לפי תקנון הכנסת, בבקשה לכנס את הוועדה, כדי שתחליט על קיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הדיון בקריאה הראשונה, לפי סעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, וכן להתיר את הדיון בקריאה השנייה ביום הנחת ההצעה על שולחן הכנסת, לפי סעיף 88(ב) לתקנון הכנסת.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

אין.

תקציב

אין.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ההצעה מועלית באישור השר לביטחון הפנים.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

לעמדת היועצת המשפטית למשרד המשפטים אין מניעה משפטית להעלאת ההצעה (ראו חוות דעת מצורפת).

סיווגים

סיווג ראשי: חק"מ

תחום פעולה עיקרי: אחר

מוגש על ידי שרת המשפטים
ועל ידי השר לביטחון הפנים

כ"א בתמוז התשע"ח
04 ביולי 2018

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

הצעת מחליטים - הצעת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס' ...), התשע"ח - 2018 - אישור החלטת ועדת שרים ופטור מחובת הנחה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

1. הצעת החוק היא ברובה פרי המלצותיה של הוועדה המייעצת לשר המשפטים לענין סדר דין פלילי וראיות בראשות שופטת בית המשפט העליון, מרים נאור (כתוארה אז), אשר מונתה בידי שר המשפטים (להלן: הוועדה). הוועדה עסקה קרוב לשלוש שנים וחצי בנושא של עיגון זכויות יסוד של נחקרים בחוק. המלצותיה ניתנו בחודש אפריל 2012.
2. תכלית החקיקה המוצעת היא להבהיר את הזכויות ואת החובות של נחקרים ואת היקפן, ומנגד - את חובות החוקרים הנגזרות מזכויות וחובות אלה. כיום ההסדרה של זכויות אלה בחקיקה היא נקודתית בלבד וחסרה. בית המשפט העליון, בפסקי דין עקרוניים שניתנו במהלך השנים, עסק לא אחת בזכויות אותן יש להעניק לנחקרים. יחד עם זאת, סוגיות רבות לא הוכרעו בפסיקה והן ממתינות להסדרה. התחום של זכויות נחקרים מצריך עיגון מקיף, ברור ומפורש בחוק, ואין די בפיתוח פסיקתי שלו. עיגון כאמור יחזק ויבצר את זכויותיהם של נחקרים, חשודים ושאינם חשודים, ויתרום להגנה על כבוד הנחקרים, לקיומו של הליך הוגן ולחקר האמת.
3. הזכויות העיקריות אשר מוצע לעגן בחוק הן הזכות להימנע מהפללה עצמית, זכות השתיקה וזכות ההיוועצות בעורך דין. כמו כן, מוצע לעגן בחוק את נוסח האזהרה של חשוד ואת יידועו על זכויותיו. סוגיה נוספת אשר מוצע לעגן בחוק היא קביעת החובה של עד ושל חשוד להתייצב לחקירה ולהימצא בה.
4. מוצע לעגן את התיקונים האמורים בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן: חוק חקירת חשודים), אשר מסדיר נושאים שונים הנוגעים לדרכי ניהול חקירה, מקום ניהול ודרכי תיעודה.
5. מכוח סעיף 15 לחוק, כפי שמוצע לתקנו, גובשה טיוטת תקנות העוסקות בניהול חקירה (להלן: התקנות). בתקנות אלו יעוגנו זכויות נוספות של נחקר, ובין היתר, את זכות הנחקר לשינה, למזון ושתייה, להפסקות במהלך החקירה, זכות לקשר טלפוני עם אדם קרוב, זכות לקיום מצוות דת ועוד.
6. טיוטת החוק אושרה על ידי ועדת השרים לחקיקה ביום 1.7.2018.

7. יודגש, כי קיים צורך לקבל את התיקון לחוק במהירות. כאמור, המלצות הוועדה לסדר דין פלילי וראיות הוגשו בשנת 2012. בשל טעמים תקציביים בעיקרם התעכב קידום הצעת החוק זמן רב. עם פתרון הסוגיות התקציביות והגעה להסכמות בכל ההיבטים שנותרו, ובשל החשיבות הרבה של הצעת החוק ל"רפורמת ההליך ההוגן", מבקשים שרת המשפטים והשר לביטחון הפנים לאשר את הצעת החוק בממשלה במהירות כך שתאושר בקריאה ראשונה עוד במושב הכנסת הנוכחי, על מנת שניתן יהיה להתחיל בדיונים להכנה לקריאה שנייה ושלישית מיד עם פתיחת מושב החורף של הכנסת. יצוין כי הצעת החוק אושרה בוועדת השרים לחקיקה פה אחד.

8. כאמור, טיוטת החוק אושרה בוועדת השרים לענייני חקיקה (להלן: ועדת השרים), כך שבדרך המלך נדרשת המתנה של שבועיים לצורך מתן אפשרות להגשת ערר על החלטת ועדת השרים. נוכח הצורך להשלים את הליכי החקיקה במהירות כמפורט לעיל, מוצע לאשר כבר כעת את החלטת ועדת השרים על מנת שניתן יהיה להמשיך בהליכי החקיקה.

9. כמו כן, מוצע לפנות ליו"ר ועדת הכנסת לפי תקנון הכנסת, בבקשה לכנס את הוועדה, כדי שתחליט על קיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הדיון בקריאה הראשונה, לפי סעיף 81(ג) לתקנון הכנסת, וכן להתיר את הדיון בקריאה השנייה ביום הנחת ההצעה על שולחן הכנסת, לפי סעיף 88(ב) לתקנון הכנסת.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:
אין.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:
היועץ המשפטי למשרד לביטחון הפנים מסר כי לדעתו אין מניעה משפטית להעלאת ההצעה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
לעמדת היועצת המשפטית של משרד המשפטים אין מניעה משפטית להעלאת ההצעה.

לאה רקובר, עו"ד

היועצת המשפטית למשרד המשפטים

כ"א תמוז תשע"ח

04 יולי 2018

(027-99-2018-007246)

מזכירות הממשלה

החלטה מספר חק/3584 של ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 01.07.2018.

חק/3584. טיוטת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס'), התשע"ח-
2018

מ ח ל י ט י ס, לאחר את טיוטת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים)
(תיקון מס'), התשע"ח-2018 המצורפת (דפים...).

טיוטת חוק

א. שם החוק המוצע

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס'), התשע"ח-2018

ב. עיקרי החוק המוצע והצורך בו

הצעת החוק היא ברובה פרי המלצותיה של הוועדה המייעצת לשר המשפטים לענין סדר דין פלילי וראיות בראשות שופטת בית המשפט העליון, מרים נאור (כתוארה אז), אשר מונתה בידי שר המשפטים (להלן: הוועדה). הוועדה עסקה קרוב לשלוש שנים וחצי בנושא של עיגון זכויות יסוד של נחקרים בחוק. המלצותיה ניתנו בחודש אפריל 2012.

תכלית החקיקה המוצעת היא להבהיר את הזכויות ואת החובות של נחקרים ואת היקפן, ומנגד - את חובות החוקרים הנגזרות מזכויות וחובות אלה. כיום ההסדרה של זכויות אלה בחקיקה היא נקודתית בלבד וחסרה. בית המשפט העליון, בפסקי דין עקרוניים שניתנו במהלך השנים, עסק לא אחת בזכויות אותן יש להעניק לנחקרים. ראו למשל ע"פ 5121/98 **יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי**, פ"ד סא(1) 461 (2006), (להלן: "פרשת יששכרוב") וע"פ 1301/06 **עזבון המנוח יוני אלום ז"ל נ' מדינת ישראל**, תק-על 2009(2), 4440 (2009), (להלן: "פרשת אלום"). יחד עם זאת, סוגיות רבות לא הוכרעו בפסיקה והן ממתינות להסדרה (ראו למשל רע"פ 8600/03 **מדינת ישראל נ' גלעד שרון**, פ"ד נח(1) 748 (להלן: "פרשת גלעד שרון"), 756-757 ו-759; פרשת **יששכרוב**, פסקאות 14 ו-17 לפסק דינה של השופטת ביניש (כתוארה אז); וע"פ 9956/95 **אסף שי נ' מדינת ישראל**, תק-על 2009(4) 2604 (4.11.09) (להלן: "פרשת אסף שי"), פסקה 12 לפסק הדין של הנשיאה ביניש). בפרשת **אסף שי** קרא בית המשפט העליון במפורש להסדיר "שאלות מורכבות רבות הנוגעות לזכויות חשודים בחקירה" במקור חקיקתי מתאים (ראו שם, פסקה 15 לפסק הדין של הנשיאה ביניש). התחום של זכויות נחקרים מצריך עיגון מקיף, ברור ומפורש בחוק, ואין די בפיתוח פסיקתי שלו. הוועדה סברה כי עיגון כאמור יחזק ויבצר את זכויותיהם של נחקרים, חשודים ושאינם חשודים, ויתרום להגנה על כבוד הנחקרים, לקיומו של הליך הוגן ולחקר האמת.

הזכויות העיקריות אשר הוועדה המליצה לעגן בחוק הן הזכות להימנע מהפללה עצמית, זכות השתיקה וזכות ההיוועצות בעורך דין. כמו כן, הוועדה המליצה לעגן בחוק את נוסח האזהרה של חשוד ואת יידועו על זכויותיו. סוגיה נוספת אשר הוועדה המליצה לעגן בחוק היא קביעת החובה של עד ושל חשוד להתייצב לחקירה ולהימצא בה.

מוצע לעגן את התיקונים האמורים בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002 (להלן: חוק חקירת חשודים), אשר מסדיר נושאים שונים הנוגעים לדרכי ניהול חקירה, מקום ניהולה ודרכי תיעודה.

מרבית התיקונים הנוספים המוצעים בטיטת החוק, שאינם פרי המלצות הוועדה, לקוחים מהצעת חוק ממשלתית - הצעת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס' 2), התשס"ו - 2006, (להלן: "הצעת החוק משנת 2006"). הצעת החוק משנת 2006 עסקה, בין היתר, בהתאמות ובשינויים הנדרשים על מנת שהחוק והתקנות שיותקנו מכוחו יסדירו הן חקירה של חשודים והן של עדים, בעוד שכיום החוק מסדיר חקירה של חשודים בלבד. בנוסף, הסדירה הצעת החוק את חובת ההתייצבות לחקירה, ואת הסמכות לערוך חיפוש על גופו של נחקר ולתפוס חפצים. מסיבות שונות, לא קודמה הצעת החוק. מקצת מההוראות שהיו בהצעת החוק נדונו בוועדה ושולבו בנוסח המוצע, ומקצתן שולבו בהצעה מבלי שנדונו בוועדה.

מוצע להחיל בשלב הראשון את המלצות הוועדה ואת התיקונים המוצעים הנוספים על חקירות

המשטרה בלבד. מוצע להחילם בהמשך, בשלב הבא, גם על גופי חקירה אחרים, ובמסגרת מהלך זה לבטל את פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות), 1927 (להלן: "פקודת העדות"), לאחר שיתבצעו ההתאמות הנדרשות בחוקים שונים מכוחם נערכות חקירות שאינן חקירות משטרה. מכוח סעיף 15 לחוק, כפי שמוצע לתקנו, גובשה טיוטת תקנות העוסקות בניהול חקירה (להלן: התקנות). התקנות נועדו להסדיר את המותר והאסור במהלך חקירה, לקבוע כללים לניהול חקירה, ולעגן זכויות נוספות של נחקר, מעבר לזכות להימנע מהפללה עצמית, ומעבר לזכות השתיקה, זכות ההיוועצות והזכות להיות מידע על זכויות אלה העומדות לחשוד, שאותן מוצע כאמור לעגן בחקיקה ראשית, בהצעת חוק זו. כך למשל, מוצע לעגן בתקנות, בין היתר, את זכות הנחקר לשינה, למזון ושתייה, להפסקות במהלך החקירה, זכות לקשר טלפוני עם אדם קרוב, זכות לקיום מצוות דת ועוד. המלצת הוועדה בענין דחיית היוועצות עם עורך דין בעבירות בטחון (תיקון סעיף 35 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, להלן: חוק המעצרים, וכן תיקונים עקיפים בענין זה) מקודמת בנפרד ועל כן אינה מופיעה בטיטת החוק [ר' הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תיקון מס' 14) (היוועצות עם עורך דין בעבירות ביטחון), התשע"ו-2015]. טיוטת החוק מובאת לאישור ועדת השרים לחקיקה על ידי שרת המשפטים והשר לבטחון פנים.

ג. השפעת החוק המוצע על החוק הקיים

לחוק חקירת חשודים יתווספו סעיפים 1א עד 1ח, סעיפים 3א עד 3ג, פרק ב', כותרת פרק ג' וכותרת פרק ד', וסעיף 13א. בחוק חקירת חשודים יבוטלו סעיפים 5 ו-6 וימחקו כותרות פרק ב', ג' ו-ד'. בחוק חקירת חשודים יתוקנו שם החוק וסעיפים 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ו-15. בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 יתוקנו סעיפים 24, 28, 29 ו-34. בחוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 יתוקן סעיף 18. בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 יתוקן סעיף 8.

ד. השפעת החוק המוצע על תקציב המדינה וההיבט המנהלי

בהתאם לסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, העלות התקציבית הנובעת מיישום הצעת החוק תמומן מתקציב המשרד הרלוונטי ולא תינתן תוספת תקציבית בגין יישומה.

ה. הערות לתזכיר החוק

לתזכיר החוק התקבלו הערות רבות, אשר חלקן התקבלו ושולבו בנוסח הצעת החוק. להלן ההערות העיקריות שלא התקבלו:

1. הסניגוריה הציבורית העירה שבעקבות ההמלצה של הוועדה לסדר דין פלילי וראיות לשר המשפטים להרחיב את חובת התייעוד, יש מקום לכלול בהצעת החוק הרחבה של חובת התייעוד החזותי של חקירות כך שהחובה תחול על כל עבירה, ולמצער, על כל עבירה שעונשה חמש שנים ומעלה. יצוין, כי הרחבה של התייעוד החזותי אכן תתרום לחיזוק זכויות נאשמים וחשודים ולחקר האמת, אולם היא בעלת עלות תקציבית משמעותית הנובעת בעיקר מתמלול התייעוד. ככל שניתן יהיה להקצות משאבים אלה, ההרחבה רצויה ומבורכת, ואולם נוכח המשמעות התקציבית של הצעת החוק במתכונתה הנוכחית נראה שיקשה לכלול בהזדמנות זו גם הרחבה של חובת התייעוד. יצוין, כי גם בעבר חובת התייעוד הוגבלה בשל העלויות התקציביות המשמעותיות הכרוכות בה.

2. האגודה לזכויות האזרח העירה שאמנם יש מקום להסדרת הסמכות לדרוש מאדם להתייצב לחקירה בנסיבות מסוימות, אולם יש להכניס בה שינויים. לטענת האגודה, יש לקבוע עילת זימון מצומצמת יותר, לדרוש אישור של דרג בכיר, לקבוע חובה לתאם את מועד החקירה ומקומה עם הנחקר ולאפשר ביקורת שיפוטית על הזימון באמצעות מתן זכות ערר. המענה לכך הוא שההסדר מידתי ומאוזן, ולוקח בחשבון בין היתר את הצורך ביעילות החקירות ובמניעת שיבושן ועיכובן. בעקבות הערות האגודה לזכויות האזרח והסניגוריה הציבורית לענין זימון לצורך חקירת עבירה עתידית, שונה הנוסח. הוראות לענין תיאום מקום החקירה ומועדה עם הנחקר שולבו בתקנות.
3. גורמים שונים העירו לענין משך ההמצאות בחקירה, הן הערות להארכת משך הזמן והן הערות לקיצורו. המענה לכך הוא שמשך הזמן המוצע סביר ומידתי – הוא נועד לענות על הצרכים החקירתיים ומנגד, הוא מדורג והארכתו מותנית בהתקיימות העילות המצוינות בסעיף, מנימוקים שיירשמו, ובאישור הממונה על החקירה.
4. האגודה לזכויות האזרח והסניגוריה מתנגדות לקביעה כי ניתן יהיה להסיק מסקנות לרעת חשוד משתיקתו בחקירה. בסוגיה זו התקיימו דיונים רבים ומעמיקים בוועדה לסדר דין פלילי וראיות והוחלט לבסוף על המשמעות המסויגת שניתן יהיה לייחס לשתיקה בעת הערכת מהימנות עדותו בבית המשפט, בשיקול דעת בית משפט.
5. לסניגוריה הציבורית היו הערות רבות בנושא זכות ההיוועצות, אשר חלקן התקבלו. הסניגוריה וכן האגודה לזכויות האזרח העלו התנגדויות לעילת הדחייה של היוועצות חוזרת ולעילה של שיבוש חקירה בשל ייצוג מספר חשודים על ידי עורך דין אחד. עילות אלה נדונו בוועדה לסדר דין פלילי וראיות, והן מהוות איזון ראוי בין מימוש זכות ההיוועצות לבין צרכי החקירה ומניעת שיבושה.
6. הסניגוריה העירה שיש לקבוע חובה לידע גם עד על זכויותיו. ענין זה נדון בוועדה לסדר דין פלילי וראיות והוחלט שלא לקבוע חובה כזו.
7. המשטרה העירה שאין למסור לחשוד בשטח, בחקירה המתנהלת מחוץ לתחנה, הודעה על זכות ההיוועצות, אלא רק הודעה על זכות השתיקה, ואין לאפשר מימוש זכות ההיוועצות בשטח. הוועדה לסדר דין פלילי וראיות הדגישה שזכות ההיוועצות חלה באופן עקרוני גם בחקירה בשטח, בכפוף לחריגים הקבועים בחוק. יתר על כן, אף אם מתקיימים החריגים, עצם הידיעה של החשוד על כך שהוא זכאי להיוועץ עם עורך דין, גם אם מימוש הזכות יידחה למועד מאוחר יותר, היא חשובה ומשמעותית.

1. תחולת החוק על אזרחי ישראל באזור

הוראות החוק יחולו גם על ישראלים באזור מכוח הוראות החוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967.

2. נוסח החוק המוצע

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) (תיקון מס' _), התשע"ח-2018

- תיקון שם החוק 1. בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002¹ (להלן - החוק העיקרי), בשם החוק, במקום "(חקירת חשודים)" יבוא "(ניהול חקירה)".
- תיקון סעיף 1 2. בסעיף 1 לחוק העיקרי -
- (1) לפני ההגדרה "חקירה" יבוא:
- "חוק המעצרים" - חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996²;
- "חוקר" - שוטר שמוסמך לחקור לפי סעיף 2 לפקודת העדות;
- (2) במקום ההגדרה "חקירה" יבוא:
- "חקירה" - תשאול או גביית הודעה בקשר לעבירה, בידי חוקר, ואולם לא יראו כחקירה בקשה של שוטר לקבלת תגובה מנהג בדרך או בצד הדרך, לגבי עבירת תעבורה שהיא עבירה של ברירת משפט לפי סעיף 228 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982³ או לגבי עבירת תעבורה מסוג של הזמנה למשפט לפי סעיף 239 לחוק האמור; לענין זה, "דרך" ו-"עבירת תעבורה" - כהגדרתן בפקודת התעבורה⁴;
- (3) במקום ההגדרה "חשוד" יבוא:
- "חשוד - מי שיש לגביו חשד סביר שעבר עבירה";
- (4) אחרי ההגדרה "חשוד" יבוא:
- "ממונה על החקירה" - החוקר שמונה להיות האחראי על החקירה, ואם לא מונה אחראי כאמור - החוקר בעל הדרגה הבכירה ביותר החוקר את העבירה;
- "עד" - אדם הקשור לעבירה או אדם שעשויים להיות לו מידע, מסמכים או חפצים הנוגעים לעבירה והוא אינו חשוד בביצועה;
- "נחקר" - חשוד או עד, הנמצא במקום שנקבע לקיום חקירתו;
- (5) ההגדרה "שוטר" - תימחק;
- (6) לפני ההגדרה "תיעוד חזותי" יבוא:
- "תחנה" או "תחנת משטרה" - מקום שנקבע כתחנת משטרה לפי סעיף 8 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969⁵;

¹ ס"ח התשס"ב, עמ' 468; התשע"ז, עמ' 44.

² ס"ח התשנ"ו, עמ' 338.

³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

אחרי סעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיפים 1א עד 3.
ח1

1א. "שמירה על כבוד האדם ועל זכויותיו בחקירה

ב. חוקר מוסמך לחקור כל אדם שעשויה להיות לו ידיעה הנוגעת לעבירה, אשר יש חשד כי בוצעה או כי היא עומדת להתבצע, או לנסיבותיה של עבירה כאמור או לעובדות שיכולות להביא לגילוי העברין והבאתו לדין.

1ג. זימון לחקירה

(א) חוקר רשאי לדרוש מאדם שהוא מוסמך לחקרו לפי הוראות סעיף 1ב להתייצב לחקירה (בפרק זה – זימון לחקירה); אולם אדם שעשויה להיות לו ידיעה הנוגעת לעבירת פשע או עוון (בסעיף קטן זה – עבירה) אשר יש חשד כי היא עומדת להתבצע, לא יזמן לחקירה אלא בידי קצין ממונה ובהתקיים אחד מאלה:

(1) יש יסוד סביר להניח שעומדת להתבצע עבירה העלולה לסכן את שלומו או ביטחונו של אדם, את שלום הציבור או את ביטחון המדינה;

(2) קיימת הסתברות גבוהה כי העבירה עומדת להתבצע.

(ב) זימון לחקירה יכול שייעשה בעל פה או בכתב, ויפורט בו המקום שנקבע לקיום החקירה (בפרק זה – מקום החקירה), מועד החקירה, משך הזמן המרבי אשר ניתן לחייב נחקר להימצא במקום החקירה לפי חוק זה, שם החוקר ומספר טלפון ליצירת קשר עמו; סבר חוקר כי אין מניעה לפרט את נושא החקירה, יפרט בזימון.

1ד. חובת התייצבות לחקירה והימצאות בה

(א) אדם שזמן לחקירה כאמור בסעיף 1ג, חייב להתייצב במקום ובמועד שפורט בזימון, ולהימצא במקום כאמור למשך הזמן הדרוש לשם קיום החקירה בהתאם להוראות סעיף 1ז.

1ה. הבאה של אדם שזמן לחקירה למקום החקירה

(א) זמן אדם לחקירה בכתב כאמור בסעיף 1ג(ב) ולא התייצב כנדרש בזימון, ללא הצדק סביר, רשאי שוטר, באישור הממונה על החקירה, לדרוש ממנו להילוות עמו למקום החקירה לצורך חקירתו.

(ב) הגיע אדם למקום החקירה לאחר שזומן לחקירה בעל פה או בכתב כאמור בסעיף 1ג(ב), ועזב את מקום החקירה ללא רשות, רשאי שוטר לדרוש ממנו להילוו עמו למקום החקירה לצורך חקירתו.

(ג) סירב אדם להילוו אל השוטר כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), מוסמך השוטר להביאו למקום החקירה לצורך חקירה, ויחולו לעניין הבאתו הוראות סעיף 23(ב) לחוק המעצרים, בשינויים המחויבים.

(ד) בסעיף זה, "מקום החקירה" - גם תחנת משטרה שאינה מקום החקירה כמשמעותו בסעיף 1ג(ב), אם מצא חוקר כי קיימת הצדקה לחקור את הנחקר בתחנת משטרה כאמור.

עזיבת מקום חקירה 11. ביקש נחקר לעזוב את מקום החקירה מסיבה מוצדקת, יאפשר זאת הממונה על החקירה, אם מצא כי אין בכך כדי לפגוע בחקירה.

משך הימצאות נחקר 12. (א) לא יידרש נחקר להימצא במקום החקירה מעל לפרק הזמן הסביר הדרוש בנסיבות העניין לשם חקירתו.

(ב) משך הימצאות נחקר במקום החקירה לא יעלה על שש שעות ממועד התייצבותו לחקירה בהתאם לזימון לחקירה לפי סעיף 1ג(ב), או ממועד עיכובו לשם חקירה לפי סעיפים 67 או 68 לחוק המעצרים, לפי העניין.

(ג) מצא הממונה על החקירה כי אם לא תימשך החקירה ברציפות מעבר לפרק הזמן כאמור בסעיף קטן (ב), יהיה בכך כדי לפגוע פגיעה ממשית בחקירה או כדי לסכל מניעה של עבירה מסוג פשע, רשאי הוא, מנימוקים שיירשמו, להאריך את פרק הזמן האמור בפרק זמן סביר נוסף הנדרש בנסיבות העניין, שלא יעלה על שש שעות; ביקש הממונה על החקירה להאריך את משך ההימצאות בחקירה כאמור, יודיע על כוונתו לנחקר וייתן לו הזדמנות להשמיע את דבריו בעניין; החוקר ירשום את דברי הנחקר, את הנימוקים להחלטה ואת משך ההארכה של ההימצאות בחקירה, ככל שהחליט על הארכה.

(ד) ביקש נחקר שחקירתו תימשך ברציפות מעבר לפרקי הזמן האמורים בסעיף קטן (ב) או (ג), רשאי חוקר להמשיך בחקירה, ובלבד שהודיע לנחקר שהוא רשאי לעזוב את מקום החקירה בכל עת; מתן ההודעה כאמור והסכמת הנחקר יתועדו בכתב, וייחתמו בידי הנחקר והחוקר.

(ה) אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מסמכות חוקר לשוב ולזמן נחקר לחקירה במועד אחר שייקבע, בהתאם להוראות פרק זה.

(ו) הוראות סעיף זה לא יחולו על נחקר שהוא עצור.

(א) הוראות מיוחדות לעניין 1ח. עוכב חשוד או עד ונדרש להילוות לתחנת המשטרה נחקר שהוא מעוכב כאמור בסעיפים 67(ב) או 68(א) לחוק המעצרים, לפי העניין, יודיע לו החוקר עם הגיעו לתחנה מה משך הזמן המירבי אשר ניתן לחייבו להימצא במקום החקירה לפי הוראות פרק זה, ויראו אותו כנחקר שזומן לחקירה לפי סעיף 1ג והתניצב לחקירה.

(ב) עוכב חשוד במקום ולא דרש ממנו שוטר להילוות עמו לתחנת המשטרה כאמור בסעיף 67(ב) לחוק המעצרים, לא יחולו הוראות סעיף זה לעניין משך הימצאותו במקום החקירה ויחולו לעניין זה הוראות פרק ג' לחוק המעצרים.

בסעיף 2 לחוק העיקרי -

4.

תיקון סעיף 2

(1) בכותרת השוליים, במקום "החשוד" יבוא "הנחקר";

(2) במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה", אחרי "בשפתו" יבוא "של הנחקר" ובמקום "שהחשוד" יבוא "שהנחקר".

בסעיף 3 לחוק העיקרי -

5.

תיקון סעיף 3

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "מקום חקירת חשוד";

(1) בסעיף קטן (א), המילים "(בחוק זה - תחנה)" - יימחקו ובמקום "השוטר" יבוא "החוקר".

אחרי סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא :

הוספת סעיפים 3א עד 3ג, פרק ב' וכותרת פרק ג'

3א. "מקום חקירת עד (א) עד שזומן לחקירה ייחקר בתחנה, אלא אם כן סבר החוקר כי התקיימו נסיבות המצדיקות שלא לעשות כן.

(ב) עד שנחקר מחוץ לתחנה ושבמהלך חקירתו התעורר חשד סביר כי עבר עבירה, ניתן להמשיך ולחקור אותו במקום שבו החלה חקירתו, אם סבר החוקר כי הפסקת החקירה תפגע ביעילותה או אם התקיימו הנסיבות שבסעיף 3(א) המאפשרות חקירת חשוד מחוץ לתחנה.

(ג) החלטה בדבר המשך ניהול חקירה מחוץ לתחנה, כאמור בסעיף קטן (ב), והנמקתה, יתועדו בכתב סמוך ככל האפשר למועד קבלת ההחלטה.

3ב. חיפוש על גופו של נחקר (א) בסעיף זה -

"חיפוש על גוף האדם" - כהגדרתו בסעיף 22(א) לפקודת מעצר וחיפוש ;

"חפץ" - כהגדרתו בפקודת מעצר וחיפוש ;

"פקודת מעצר וחיפוש" - פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.⁶

(ב) (1) בלי לגרוע מסמכות חיפוש לפי כל דין, רשאי חוקר, בסמוך לתחילת חקירה הנערכת בתחנת משטרה, או במהלכה, ולאחר שהודיע על כך לנחקר, לערוך חיפוש על גופו של נחקר או להורות על עריכת חיפוש כאמור, ולתפוס כל חפץ שהתגלה אגב החיפוש, והכל אם הדבר דרוש, לדעתו, לשם שמירה על ביטחונו של אדם או על בטחון הציבור או לשם מניעת שיבוש חקירה.

(2) חיפוש על גופו של נחקר הכרוך במגע גופני ייערך על ידי בן מינו של הנחקר, אלא אם כן הסכים אחרת לאחר שהוסבר לו האמור, או שבנסיבות העניין לא ניתן לערוך את החיפוש על ידי בן מינו ויש בדחיית החיפוש סיכון בלתי סביר לשלום הציבור.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

(3) חיפוש לפי סעיף זה ייערך, במידת האפשר, בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבודו ופרטיותו של הנחקר.

(ג) נתפסו חפצים בחיפוש לפי סעיף זה, יירשם דבר תפיסתם והם יוחזקו במשמורת ויוחזרו לנחקר עם סיום החקירה שבמהלכה נתפסו, אלא אם כן קיימת סמכות על פי דין להמשיך ולהחזיק בהם; חפץ שלא הוחזר לפי סעיף קטן זה, יחולו לגביו הוראות סעיף 22(ג) ופרק רביעי לפקודת מעצר וחיפוש.

כבילת נחקר שהוא ג.3 נחקר שהוא עצור או אסיר לא ייכבל במהלך חקירתו, אלא בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות לפי סעיף 15. עצור או אסיר

פרק ב': חובות וזכויות בחקירה

חובת הזדהות של נחקר ד.3 נחקר חייב למסור לחוקר את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המעידה על זהותו, שהוא חייב בהחזקתה על פי כל דין.

מענה לשאלות בחקירה ה.3 (א) נחקר חייב להשיב תשובות אמת על השאלות שישאל.

(ב) נחקר אינו חייב להשיב על שאלות שהתשובה עליהן עלולה להפלילו או שיש בה כדי לפגוע בחיסיון אחר על פי כל דין; לעניין זה, "דין" – לרבות הלכה פסוקה.

(ג) נחקר שהוא חשוד אינו חייב לומר דבר, ואולם רשאי בית המשפט, מטעמים שיירשמו, להביא בחשבון את שתיתק החשוד בחקירתו בהערכת מהימנות עדותו בבית המשפט.

(ד) אין בהוראות סעיף קטן (ג) כדי לגרוע מהוראות סעיף ד.3.

זכות חשוד להיוועצות 13. (א) נחקר שהוא חשוד (בסעיף זה – חשוד) זכאי להיפגש בעורך דין עם עורך דין ולהיוועץ בו.

(ב) ביקש חשוד להיפגש עם עורך דין, ימסור הממונה על החקירה הודעה על כך באופן מיידי, ככל הניתן, לעורך הדין או ללשכת הסניגוריה הציבורית, לפי העניין.

(ג) ביקש חשוד להיפגש עם עורך דין, או ביקש עורך דין שמינהו אדם קרוב לחשוד או עורך דין מטעם הסניגוריה הציבורית שמונה לבקשת החשוד, להיפגש עם החשוד, יאפשר הממונה על החקירה את קיום הפגישה ללא דיחוי.

(ד) הודיע עורך דין כי זמן סביר לאחר קבלת ההודעה לפי סעיף קטן (ב) בכוונתו להגיע ולהיפגש עם חשוד, תידחה תחילת החקירה עד לקיום הפגישה עם עורך הדין, ובלבד שעורך הדין הגיע בתוך זמן סביר כאמור, אלא אם כן התקיימו עילות לדחיית הפגישה כאמור בסעיפים קטנים (ה) עד (ט); הגיע עורך הדין לאחר חלוף זמן סביר מקבלת ההודעה כאמור והחלה החקירה, יידחה המשכה לצורך קיום הפגישה, ובלבד שלא התקיימו עילות לדחיית הפגישה כאמור בסעיפים קטנים (ה) עד (ט).

(ה) נמצא החשוד בעיצומם של הליכי חקירה או של פעולות אחרות הקשורות בחקירה, באופן שנוכחותו נדרשת כדי להשלימם, ועריכת פגישה עם עורך הדין ללא דיחוי, כאמור בסעיף קטן (ג), מחייבת את הפסקתם או את דחייתם למועד אחר, והקצין הממונה סבר כי הפסקתם או דחייתם עשויה לסכן באופן ממשי את החקירה, רשאי הוא להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, כי פגישת החשוד עם עורך הדין תידחה לזמן הנדרש כדי להשלים את הפעולה, ובלבד שהדחייה לא תעלה על שעות ספורות.

(ו) סבר הקצין הממונה כי פגישת החשוד עם עורך הדין עלולה לסכל או לשבש מעצרים של חשודים באותו עניין או למנוע גילוי ראיה או תפיסת דבר שהושג בקשר לאותה עבירה, רשאי הוא להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, שהפגישה תידחה לתקופה הנדרשת, ובלבד שהיא לא תעלה על 24 שעות משעת המעצר או מתחילת החקירה, לפי המוקדם.

(ז) על אף הוראות סעיף קטן (ג), רשאי הקצין הממונה, בהחלטה מנומקת בכתב, להורות שלא לאפשר פגישת חשוד עם עורך דין, לתקופה שלא תעלה על 48 שעות משעת המעצר או מתחילת החקירה, לפי המוקדם, אם שוכנע שהדבר דרוש לשם שמירה על חיי אדם או לצורך סיכול פשע, או שהדבר כרוך בעבירת ביטחון והתקיימה עילה מהעילות המפורטות בסעיף 35(א) לחוק המעצרים; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של חשוד שהוא עצור, שביקש זאת, שתינתן לו הזדמנות סבירה להיפגש עם עורך דין לפני שיובא לבית המשפט בעניין מעצרו.

(ח) נועץ החשוד בעורך דין בקשר לחקירה לפני תחילת החקירה או במהלכה, רשאי הממונה על החקירה להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, על דחיית פגישה נוספת של החשוד עם עורך הדין, אם מצא כי יש בקיום הפגישה כדי לפגוע במהלך החקירה, ובלבד שפרק הזמן שבו תידחה הפגישה כאמור לא יעלה על זמן סביר.

(ט) היו כמה חשודים בפרשה אחת מיוצגים על ידי עורך דין אחד או על ידי כמה עורכי דין מאותו משרד, רשאי הקצין הממונה להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, שלא תתאפשר פגישה של עורך הדין או עורכי הדין כאמור עם יותר מחשוד אחד, אם סבר כי הדבר עלול להביא לשיבוש החקירה; נמנעה פגישה לפי סעיף קטן זה, תינתן שהות לחשוד להיוועץ בעורך דין אחר, ויחולו לעניין זה סעיפים קטנים (ב) עד (ד).

(י) התקבלה החלטה על דחיית פגישה של חשוד עם עורך דין כאמור בסעיפים קטנים (ה) עד (ט), יודיע החוקר לחשוד ולעורך דינו על ההחלטה ועל נימוקיה, ואולם לא יודיע החוקר על הנימוקים להחלטה אם סבר כי הדבר עלול להביא לשיבוש החקירה.

(יא) נדחתה פגישה של חשוד עם עורך דין בהתאם להוראות סעיפים קטנים (ה) עד (ט) וחדלה להתקיים העילה לכך, יאפשר הממונה על החקירה את קיום הפגישה עם עורך הדין ללא דיחוי.

(יב) היוועצות חשוד עם עורך דינו במהלך חקירתו תתקיים בתנאים המבטיחים את סודיות השיחה, אולם באופן המאפשר פיקוח על תנועותיו של החשוד; היוועצות כאמור תימשך זמן סביר בנסיבות העניין.

(יג) בחר חשוד שלא להיוועץ בעורך דין, יתועד הוויתור בכתב.

(יד) נדחתה פגישת חשוד עם עורך דין לפי סעיף קטן (ז), רשאי החשוד לערער על ההחלטה לפני בית משפט השלום; הדין בערעור יתנהל בהעדר החשוד.

(טו) (1) סעיף זה לא יחול על חשוד בעבירת קנס או בעבירה מינהלית, אלא אם כן הוא נחקר בתחנת משטרה.

(2) בהודעה על זכויות כאמור בסעיף 13, הנמסרת לחשוד כאמור בפסקה (1) אשר לא נחקר בתחנת משטרה, לא תצוין זכות ההיוועצות בעורך דין.

הודעה לחשוד על זכויותיו ואזהרתו

13. (א) לפני תחילת חקירת חשוד יבהיר חוקר לחשוד את עיקרי העובדות בדבר החשד המיוחס לו וכן יודיע לו כך: "זכותך לא לומר דבר, דברייך יתועדו ועשויים לשמש כראיה בבית משפט, ואולם דע כי בית משפט יוכל להביא בחשבון את שתיתקך. זכותך להיוועץ בעורך דין לפני חקירתך, בכפוף למגבלות הקבועות בחוק, וזכותך להיוועץ בסניגור ציבורי אם אתה זכאי לכך על פי חוק, לרבות בשל מחסור באמצעים."

(ב) ההודעה והבהרת עיקרי העובדות כאמור בסעיף קטן (א) (בחוק זה – הודעה על זכויות), יהיו בשפה אשר אותה דובר החשוד, ככל הניתן בנסיבות העניין.

(ג) הופסקה החקירה, יחזור החוקר וימסור לחשוד את ההודעה על זכויות עם חידוש החקירה, אלא אם כן התחדשה החקירה באותו יום והחשוד טרם התבקש לחתום על תיעוד החקירה כאמור בסעיף 4(ג).

(ד) התגבש אצל החוקר, תוך כדי החקירה, חשד סביר שנחקר עבר עבירה, ימסור לו את ההודעה על זכויות בהזדמנות הראשונה ויחולו הוראות סעיף 13.

(ה) חובת מסירת ההודעה על זכויות לא תחול על חקירתו של אדם לשם בדיקת קשר אפשרי של אותו אדם לעבירה הנחקרת, בטרם התגבש חשד סביר שעבר את העבירה.

(1) חובת מסירת ההודעה על זכויות לא תחול על חקירת חשוד במקום הימצאו, אם סבר החוקר כי מסירת ההודעה לפני תחילת החקירה עלולה –

(א) למנוע סיכול ביצוע עבירה;

(ב) לאפשר העלמת ראיות;

(ג) לסכל אפשרות לאתר או לתפוס ראיות;

(ד) לסכל איתור של חשודים אחרים
בביצוע העבירה.

(2) חלפה המניעה למסירת ההודעה על זכויות,
ימסור החוקר לחשוד את ההודעה בהזדמנות
הראשונה.

(ו) (1) בחקירת עבירה שעונשה מעל עשר שנות
מאסר (בסעיף קטן זה – העבירה הנחקרת) רשאי
חוקר שלא למסור את ההודעה על זכויות, בנסיבות
חריגות, בהתקיים אחד מאלה:

(א) הנחקר הוא עד לביצוע העבירה
הנחקרת וחשוד בביצוע עבירה אחרת
שחומרתה פחותה באופן משמעותי
מחומרת העבירה הנחקרת, והקצין הממונה
מצא כי קיים אינטרס ציבורי ממשי לחקרו
כעד ולא כחשוד;

(ב) המעשה המיוחס לנחקר בעבירה
הנחקרת הוא שולי ביחס למעשים
המיוחסים לחשודים אחרים בפרשה,
ופרקליט המחוז מצא שקיים אינטרס
ציבורי ממשי לחקרו כעד ולא כחשוד.

(2) דבריו של אדם שנמסרו לפי פסקה (1) לא
ישמשו נגדו בהליך פלילי.

פרק ג': תיעוד חקירה.

בסעיף 4 לחוק העיקרי -

7.

תיקון סעיף 4

(1) בכותרת השוליים, במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה";

(2) בסעיף קטן (א), אחרי "ועד סופה" יבוא "לרבות תיעוד של ההודעה על זכויות";

(3) בסעיף קטן (ב), בכל מקום במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה", במקום
"לחשוד" יבוא "לנחקר", במקום "חשוד" יבוא "נחקר" ואחרי "ועד סופה" יבוא "ולגבי
נחקר שהוא חשוד - לרבות תיעוד של ההודעה על זכויות" ובמקום "חקירת החשוד" יבוא
"החקירה".

(4) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) תיעוד בכתב כאמור בסעיף קטן (ב) יוקרא לנחקר והוא יתבקש לחתום עליו;

(ד) סירב נחקר לחתום על התיעוד כאמור, יכתוב החוקר הערה בשולי התיעוד כי מוסר ההודעה סירב לחתום עליה ומה סיבת סירובו.

(ה) החוקר יחתום אף הוא על התיעוד כאמור בסעיפים קטנים (ג) או (ד).

ביטול סעיפים 5 ו-6 8. סעיפים 5 ו-6 לחוק העיקרי – בטלים.

מחיקת כותרת פרק ב' 9. כותרת פרק ב' לחוק העיקרי - תימחק.

תיקון סעיף 7 10. בסעיף 7 לחוק העיקרי -

(1) ברישה, במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה";

(2) בפסקה (3), אחרי "אינן חלות עליה" יבוא "או חקירת עד".

תיקון סעיף 8 11. בסעיף 8 לחוק העיקרי -

(1) בכותרת השוליים, במקום "החשוד" יבוא "הנחקר";

(2) ברישה, במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה";

(3) בפסקה (1), במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה";

(4) בפסקה (2) -

(א) במקום "חקירתו של חשוד" יבוא "חקירה" ואחרי "בשפה שבה היא מתנהלת" יבוא "יחולו הוראות אלה:";

(ב) הסיפה החל במילים "תתועד החקירה" תסומן כפסקת משנה (א), ובה, לפני "תתועד החקירה" יבוא "לעניין נחקר שהוא חשוד -";

(ג) אחרי פסקת משנה (א) יבוא:

"(ב) לעניין נחקר שהוא עד - יוסבר לו תוכן ההודעה על זכויות בשפתו והוא יאשר אותו בעל פה; ההסבר לעד בשפתו ואישור ההודעה על זכויות יתועדו בתיעוד חזותי או קולי.

(5) בפסקה (3) -

(א) במקום "לשוטר" יבוא "לחוקר", במקום "שהחשוד" יבוא "שהנחקר", אחרי "תיעוד החקירה בכתב" יבוא "יחולו הוראות אלה:";

(ב) הסיפה החל במילים "תתועד החקירה" תסומן כפסקת משנה (א), ובה לפני המילים "תתועד החקירה" יבוא "לעניין נחקר שהוא חשוד -";

(ג) אחרי פסקת משנה (א) יבוא :

"(ב) לעניין נחקר שהוא עד - ייקרא לו תוכן ההודעה והוא יאשר אותו בעל פה ; הקראת ההודעה ואישורה יתועדו בתיעוד חזותי או קולי."

כותרת פרק ג' לחוק העיקרי - תימחק.

מחיקת כותרת פרק ג' 12.

בסעיף 9 לחוק העיקרי, במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה".

תיקון סעיף 9 13.

בסעיף 10 לחוק העיקרי -

תיקון סעיף 10 14.

(1) בכותרת השוליים, במקום "החשוד" יבוא "הנחקר";

(2) ברישה, במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה";

(3) בפסקה (1), במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה".

(4) בפסקה (2), במקום "חקירת חשוד" יבוא "חקירה", במקום "החשוד" יבוא "הנחקר" ובמקום "שהחשוד" יבוא "שהנחקר";

(5) בפסקה (3), במקום "חשוד" יבוא "נחקר".

בסעיף 11(ב) לחוק העיקרי, אחרי "בתוספת" יבוא "או נחקר עד מחוץ לתחנה", במקום "לחשוד" יבוא "לנחקר", בכל מקום במקום "החשוד" יבוא "הנחקר" ובמקום "והחשוד" יבוא "והנחקר".

תיקון סעיף 11 15.

כותרת פרק ד' לחוק העיקרי - תימחק.

מחיקת כותרת פרק ד' 16.

בסעיף 12 לחוק העיקרי-

תיקון סעיף 12 17.

(1) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "של חקירת חשוד";

(2) סעיף קטן (ב) - יבוטל.

(3) בסעיף קטן (ג), המילה "מודפס" - תימחק.

אחרי סעיף 13 לחוק העיקרי יבוא :

הוספת כותרת פרק ד' 18.
וסעיף 13א

"פרק ד': הוראות שונות

שמירת סמכויות 13א. אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מכל סמכות אחרת הנתונה לשוטר לפי כל דין."

בסעיף 15 לחוק העיקרי-

תיקון סעיף 15 19.

(1) האמור בו יסומן "(א)", ובו, בסופו יבוא "בכפוף להוראות סעיף קטן (ב) ;

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(ב) שר המשפטים ממונה על ביצוע סעיפים 1א עד 1ח, סעיף 3ב ופרק ב, והוא רשאי באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת :

(1) להתקין בהסכמת השר לביטחון הפנים, תקנות לביצוע סעיף 3ב ;

(2) להתקין יחד עם השר לביטחון הפנים, תקנות לעניין ניהול חקירה, ובכלל זה -

(א) זכויות נחקר אשר יבטיחו שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו כאמור בסעיף 1א ;

(ב) חובות ואיסורים המוטלים על חוקר ;

(ג) דרכי פיקוח על יישומן של תקנות החלות על חקירה.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (ב)(2) לעניין חקירה בעבירה המנויה בסעיף 35(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 או בעבירת טרור כהגדרתה בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016, ייקבעו גם בהתייעצות עם ראש הממשלה. "

תיקון חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-2006 - 20.
הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים)

(1) בסעיף 24 -

(א) בסעיף קטן (א), במקום "ויבהיר לו את סיבת המעצר בהקדם האפשרי במהלך ביצוע המעצר" יבוא "וכן יודיע לו, בהקדם האפשרי במהלך ביצוע המעצר, את סיבת המעצר, כי זכותו לא לומר דבר וכי דבריו יתועדו ועשויים לשמש כראיה בבית המשפט";

(ב) במקום סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ב) חובת ההזדהות ומתן הודעה בדבר סיבת המעצר, כאמור בסעיף קטן (א), לא יחולו אם ברור בנסיבות העניין כי זהות השוטר וסיבת המעצר ידועות לחשוד.

(ב1) הוראות סעיף קטן (א), למעט החובה להודיע לחשוד שהוא עצור ולמסור לו עותק מהצו, לא יחולו -

(1) אם מילוין עלול לסכל את ביצוע המעצר ;

(2) אם מילוין עלול לגרום לפגיעה בביטחון מבצע המעצר בשעת ביצוע המעצר או להעלמת ראיה.

(ב2) חלפו הנסיבות שמנעו מילוי הוראות סעיף קטן (א), יקיים מבצע המעצר את ההוראות האמורות מוקדם ככל האפשר."

(ג) בסעיף קטן (ג), במקום "בסעיפים קטנים (א) ו-(ב)" יבוא "בסעיף זה".

(2) בסעיף 28(א), במקום הסיפה החל במילים "לאחר שהזהירו" יבוא "לאחר שהודיע לו בעל פה כך: "זכותך לא לומר דבר, דברך יתועדו ועשויים לשמש כראיה בבית המשפט, ואולם דע כי בית המשפט יוכל להביא בחשבון את שתיתך";

(3) בסעיף 29, אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ה1) במניין השעות להבאת עצור בפני שופט, כאמור בסעיף זה, יובא בחשבון גם משך הימצאותו במקום החקירה עובר למעצרו לפי הוראות סעיף 1ז לחוק סדר הדין הפלילי (ניהול חקירה), התשס"ב-2002 (בחוק זה- חוק ניהול חקירה).";

(4) במקום סעיף 34 יבוא:

"זכות העצור להיפגש 34. עצור זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 13 לחוק ניהול חקירה, בשינויים המחויבים."

21. תיקון חוק הסניגוריה הציבורית, בסעיף 18(א)(7), במקום "עצור שהוא מחוסר" יבוא "חשוד בעבירת פשע או עצור שהם מחוסרי".

22. תיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, בסעיף 8, אחרי "התשנ"ו-1996" יבוא - "ולעניין הוראות חוק סדר הדין הפלילי (ניהול חקירה), התשס"ב-2002".

23. סייג לתחולה חוק זה יחול על חקירת עבירת ביטחון המנויה בסעיף 35(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, או חקירת עבירת טרור כהגדרתה בחוק המאבק בטרור, התשע"ו - 2016⁸, רק ככל שהן נערכות בידי המשטרה בלבד.

דברי הסבר

סעיף 1 (שם החוק):

מוצע לתקן את שם החוק מ"חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים)", ל"חוק סדר הדין הפלילי (ניהול חקירה)". הצעת החוק נועדה בין היתר לקבוע כללים לניהול חקירה של חשודים ושל עדים, וזאת בשונה מהמצב הקיים ולפיו החוק עוסק בחקירת חשודים בלבד. בהתאם לכך, מוצע להתאים את שם החוק לשינויים המוצעים.

סעיפים 2 (תיקון סעיף 1)

מוצע לקבוע בהגדרת חקירה כי לא יראו כחקירה בקשה של שוטר לקבלת תגובה מנהג בדרך או בצד הדרך,

⁷ ס"ח התשנ"ו, עמ' 8.
⁸ ס"ח התשע"ו, עמ' 898.

זאת בעבירת תעבורה שהיא עבירה ברירת משפט או בעבירת תעבורה מסוג של הזמנה למשפט לפי סעיף 239 לחוק האמור. יובהר כי עבירה מסוג הזמנה למשפט מוסדרת בתקנה 38 לתקנות סדר דין פלילי, התשל"ד-1974.

מוצע להגדיר נחקר כחשוד או עד הנמצא במקום שנקבע לקיום חקירתו, כך שההגדרה תכלול גם נחקר אשר עוכב לפי סעיפים 67 או 68 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו – 1996 (להלן: "חוק המעצרים") ונחקר בשטח או נחקר שעוכב כאמור והגיע לתחנה להיחקר, ולא רק אדם שזומן לחקירה והתייצב.

מוצע לקבוע כי חשוד הוא מי שיש לגביו חשד סביר שעבר עבירה, ולא כי חשוד הוא "חשוד בביצוע עבירה", כפי שמופיע כיום בסעיף 1 לחוק, זאת כיוון שדרישת הסבירות היא אינהרנטית לחשד. חשד סביר הוא הבסיס להקמת חובות וזכויות בהקשרים שונים, כמו בהקשר שלפנינו, ובתיקון ההגדרה יהיה כדי ליצור אחידות בחקיקה בענין זה.

לענין הוספת הגדרה של "תחנת משטרה" ראו ההסבר בסעיף 22 להלן.

סעיפים 2 (תיקון סעיף 1) 4 (תיקון סעיף 2), 5 (תיקון סעיף 3), 7 (תיקון סעיף 4 למעט הוספת סעיף 4(ג)), 10 עד 11 (תיקון סעיפים 7 ו-8), 13 עד 15 (תיקון סעיפים 9 עד 11) :

מוצע לערוך בסעיפים אלה התאמות הנדרשות לכך שהחוק יעסוק בחקירת חשודים ועדים, ולא רק בחשודים.

סעיף 3:

סעיף 1א – שמירה על זכויות בחקירה

מוצע לקבוע כי חקירה של חשוד או של עד תיערך בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם וזכויותיו. היישום של העקרון האמור ופריטתו לכללים קונקרטיים תיעשה בכללים שייקבעו בתקנות, מכח סעיף 15, כאמור לעיל. סעיפים דומים, הקובעים עקרון כללי לעניין הפעלת סמכויות במסגרת הליך פלילי שיש בהן משום פגיעה משמעותית בזכויותיו של אדם ופריטיותו, ניתן למצוא בסעיף 1 לחוק המעצרים ובסעיף 2 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו – 1996.

סעיף 1ב – סמכות החקירה

מוצע לקבוע כי חוקר מוסמך לחקור כל אדם שעשויה להיות לו ידיעה הנוגעת לעבירה, אשר יש חשד כי בוצעה או כי היא עומדת להתבצע, או לנסיבותיה של עבירה כאמור או לעובדות שיכולות להביא לגילוי העברין והבאתו לדין. הנוסח הרחב לפיו ניתן לחקור "כל אדם שעשויה להיות לו ידיעה הנוגעת לעבירה", נועד לספק למשטרה אפשרות נרחבת לאסוף מידע ולערוך בירורים בנוגע לעבירה שבוצעה או שעומדת להתבצע, במיוחד כאשר לעתים אין בידיה בשלבים התחלתיים של החקירה מידע או קצה חוט ממנו היא יכולה להיבנות. יודגש, כי ידיעה הנוגעת לעבירה כוללת גם ידיעה בדבר חפץ הקשור לעבירה.

הסמכות לחקור מעוגנת בניסוח שונה בסעיף 1(2) לפקודת העדות. בסעיף המוצע נקבע במפורש כי חוקר מוסמך לחקור גם עבירה אשר יש חשד כי היא עומדת להתבצע ולא רק עבירה אשר יש חשד שכבר בוצעה. בעתיד, לכשתתבצע ההתאמה הנדרשת של החוקים מכוחם פועלים גופי החקירה השונים שאינם המשטרה, להצעת החוק, ניתן יהיה לבטל פקודה זו. סעיף 1ג – זימון לחקירה, וסעיף 1ד – חובת ההתייצבות לחקירה והמצאות בה

מוצע לקבוע בחוק את חובת הנחקר להתייצב לחקירה ולהימצא בה, ואת המגבלות על חובות אלה, ובכלל זה משך הזמן המרבי בו ניתן לשלול את חירותו של אדם לצורך המצאות בחקירה, וסמכות החוקר להאריך פרק זמן זה. העדרה של חובת התייצבות מפורשת כאמור, במצב החוקי הנוהג, יש בה כדי לפגוע באופן משמעותי ביכולתה של משטרת ישראל לנהל את חקירותיה. הסמכות לדרוש מאדם להתייצב לחקירה נתונה כיום לרשויות חקירה שונות מכח חוקים שונים, ובהם חוק איסור הלבנת הון, התש"ס – 2000 וחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, אך היא אינה מעוגנת במפורש בחוק בהתייחס לחובת התייצבות

לחקירה במשטרה. אמנם קיימת פרשנות ולפיה הסמכות לדרוש התייצבות לחקירה נתונה למשטרה לפי סעיפים 67 ו-68 לחוק המעצרים, וכן לפי פקודת העדות, אך נוסח הסעיפים אינו מקנה סמכות מפורשת לדרישת התייצבות והוא מוגבל למצבים מסוימים בלבד.

מוצע לקבוע תנאים מחמירים לסמכות להורות להתייצב לחקירה לאדם אשר עשויה להיות לו ידיעה הנוגעת לעבירה אשר יש חשד כי היא עומדת להתבצע. הטעם לכך הוא שמדובר בהגבלת חירות בשל עבירה עתידית שטרם התרחשה. ההוראה על התייצבות לחקירה במקרה זה תהיה של קצין ממונה, וזאת אם יש יסוד סביר שתיעבר עבירת פשע או עוון אשר עלולה לסכן את שלומו או בטחונו של אדם, את שלום הציבור או את בטחון שאינה חטא המדינה, או שקיימת הסתברות גבוהה שעבירת פשע או עוון עומדת להתבצע.

מוצע להסדיר את הזימון של נחקר לחקירה. מוצע לקבוע כי יש לזמן מראש נחקר לחקירה, ולפרט בחוק מה המידע שיש לכלול בזימון. מוצע שלא לחייב את החוקר לציין בזימון לחקירה האם הנחקר מוזמן כעד או כחשוד, שכן לעתים קיימת הצדקה מטעמי החקירה שלא להודיע לנחקר מראש לשם מה הוא מוזמן. עוד מוצע כי זימון לחקירה יהיה בכתב. אמנם, אין בכך כדי לשלול אפשרות של זימון נחקר באמצעות הטלפון, אולם, יובהר כי לצורך מתן נפקות לאי התייצבותו של נחקר (ראו סעיף 1ה) יש הכרח כי הזימון יהיה בכתב.

יודגש כי מוצע שלא ליצור אבחנה בין חשוד ובין עד לענין חובת ההתייצבות וההימצאות בחקירה, ולענין משך ההימצאות בחקירה, בין היתר משום שיצירת אבחנה כאמור תצריך מתן הודעות שונות לחשוד ולעד בדבר משך הזמן בו ניתן לחייבם להימצא בחקירה. כאמור, לעתים יש הצדקה מטעמי החקירה שלא להודיע לנחקר מראש האם הוא מוזמן כעד או כחשוד. יצירת פרקי זמן שונים כאמור, עלולה לסכל זאת, שכן לפי פרק הזמן המרבי הנקוב בזימון, יוכל הנחקר לדעת לשם מה הוא מוזמן.

סעיף 1ה – הבאה של אדם שזומן לחקירה למקום החקירה

מוצע לקבוע כי אם אדם זומן כדין ולא התייצב כנדרש, ללא הצדק סביר, או אם זומן כדין ועזב את מקום החקירה ללא רשות, יהיה רשאי שוטר לדרוש ממנו להילוות עמו למקום החקירה לצורך החקירה. אם סירב האדם לדרישה האמורה, יהיה השוטר מוסמך להביאו למקום החקירה ויהיו נתונות לו לצורך כך סמכויות מעצר. בהצעת החוק משנת 2006 נקבע כי אם לא התייצב לחקירה אדם שזומן כדין, וסבר שוטר כי קיים חשש לפגיעה בראיות, לשיבוש הליכי החקירה או לפגיעה בחקירה, אם לא תיעשה מיד, יהיה רשאי לעצור את האדם ולהביאו לתחנת המשטרה לחקירה. הוועדה סברה כי ההסדר המוצע, הקובע כי יש לדרוש מהנחקר להילוות לשוטר, ורק אם סירב תינתן הסמכות לעצרו ולהביאו לתחנת המשטרה, הוא מידתי וראוי יותר מההסדר שבהצעת החוק משנת 2006.

מוצע לקבוע כי אם מצא חוקר שקיימת הצדקה לחקור נחקר שלא התייצב או שעזב את מקום החקירה, בתחנת משטרה שאינה התחנה אליה זומן הנחקר בזימון, יהיה רשאי שוטר להביא את הנחקר לתחנה אחרת בהתאם לסעיף זה. כך למשל, ייתכנו מקרים שבהם הנחקר יימצא במרחק רב מתחנת המשטרה אליה זומן בתחילה, ויתקיים צורך בחקירתו בהקדם בתחנה הקרובה למקום שבו הוא נמצא. סעיף 1ו – עזיבת מקום חקירה מסיבה מוצדקת

מוצע לקבוע כי נחקר שביקש לעזוב את מקום החקירה מסיבה מוצדקת, יאפשר זאת הממונה על החקירה, אם מצא כי אין בכך לפגוע בחקירה. סעיף זה אמור בין היתר לתת מענה לנחקרים אשר זומנו בעל פה וחקירתם טרם החלה, והם מבקשים לעזוב את מקום החקירה מסיבה מוצדקת.

סעיף 1ז – משך הימצאות נחקר במקום החקירה

מוצע לקבוע כי לא יידרש נחקר להימצא במקום החקירה מעל לזמן סביר לדרוש לחקירתו. משך הזמן המרבי בן ניתן לדרוש מנחקר להימצא במקום החקירה יהיה מוגבל לשש שעות. הממונה על החקירה יהיה רשאי להאריך פרק זמן זה בלא יותר משש שעות נוספות, אם שוכנע שאי הארכה כאמור תפגע פגיעה ממשית בחקירה או תסכל מניעה של עבירה מסוג פשע. קביעת מגבלת השעות נועדה לסייג באופן מידתי את משך הזמן בו ניתן לשלול את חירותו של אדם לצורך חקירה, ולתת בידי הנחקר יכולת לדעת מראש

מהו משך הזמן המרבי בו הוא צפוי להימצא בחקירה. עוד מוצע כי אם הנחקר ביקש שחקירתו תימשך ברציפות מעבר לפרקי הזמן האמורים, ניתן יהיה להמשיך בחקירה, ובלבד שהחוקר הודיע לנחקר שהוא רשאי לעזוב את מקום החקירה בכל עת. הוראה זו נועדה למקרים בהם הנחקר מעוניין להמשיך בחקירה חרף משכה הארוך. כך למשל, נחקר עשוי להסכים לכך בשל רצונו בסיומה של החקירה באותו יום, מבלי שיידרש לשוב ולהתייצב לחקירה למחרת או ביום אחר. מוצע להכיר ברצונו של הנחקר לענין זה, ולאפשר לו להיחקר אף מעבר למגבלת השעות, ובלבד שנערך תיעוד בדבר ההסכמה.

מגבלת השעות בהן ניתן לשלול את חירותו של אדם לצורך חקירתו שונה ממגבלת השעות הקבועה ביחס לעיכוב בפרק ג' לחוק המעצרים. יחד עם זאת, מוצע כי משך הזמן המרבי לשלילת החירות לצורך המצאות בחקירה יימנה מרגע הגבלת החירות לצורך חקירה, אף אם תחילתה בעיכוב. כלומר, הזמן יימנה ממועד התייצבותו של הנחקר לחקירה בהתאם לזימון, או ממועד עיכובו לשם חקירה לפי סעיפים 67 או 68 לחוק המעצרים. בעניין זה יובהר כי על-פי סעיפים 67 ו-68 לחוק המעצרים, קמה הסמכות לחקור אדם במקום הימצאו מרגע ביצוע העיכוב במקום.

יובהר כי מגבלת השעות האמורה עניינה שלילת חירותו של אדם לצורך **המצאות במקום החקירה**, ואין בה כדי לגרוע מסמכות המשטרה לקיים חקירה ברצף, מידי יום. המגבלה המוצעת אינה עוסקת במשך הזמן בו ניתן לחקור אדם, ובכלל זה החובה לקיים הפסקות סבירות בחקירה, הזכות לשינה, וכיוצא באלה. סוגיות אלו יוסדרו בתקנות, אשר ייקבעו כאמור מכח סעיף 15 לחוק, כפי שמוצע לתקנו.

סעיף 1ח – הוראות מיוחדות לענין נחקר שהוא מעוכב

מוצע להבהיר כי אם עוכב חשוד או עד ונדרש להילוות לתחנת המשטרה כאמור בסעיפים 67(ב) או 68(א) לחוק המעצרים, על החוקר להודיע לו עם הגיעו לתחנה מה משך הזמן המירבי אשר ניתן לחייבו להימצא במקום החקירה. לעניין משך זמן זה יש לתת את הדעת לסעיף 1ז(ב) הקובע כי יש לחשב את תחילת ההמצאות בחקירה ממועד העיכוב לחקירה לפי חוק המעצרים. עוד מוצע לקבוע כי יראו את הנחקר שעוכב ונדרש להילוות לתחנת המשטרה כנחקר שזומן לחקירה לפי סעיף 1ג והתייצב. תיתכן לכך חשיבות למשל לעניין הבאת נחקר שהתייצב ועזב את מקום החקירה כאמור בסעיף 1ה(ב).

עוד מוצע לקבוע כי אם עוכב חשוד במקום ולא נדרש להילוות לתחנת המשטרה כאמור בסעיף 67(ב) לחוק המעצרים, לא יחולו הוראות סעיף זה, כלומר, יחולו המגבלות החלות על משך עיכוב חשוד לפי פרק ג' לחוק המעצרים (ראו למשל הגבלת משך העיכוב ככלל לשלוש שעות בסעיף 73 לחוק המעצרים).

סעיף 6 – הוספת סעיפים 3א עד 3ג (למעט שינוי כותרות פרק ב' ו-ג')

הוספת סעיף 3א – מקום חקירת עד

סעיף 3 לחוק קובע הוראות לענין מקום חקירת חשוד. מוצע לקבוע הוראות גם לענין מקום חקירתו של עד שאינו חשוד, ושל עד שהפך לחשוד במהלך חקירתו. לפי המוצע, תיערך חקירה של עד בתחנת משטרה, אלא אם כן נמצא כי התקיימו נסיבות המצדיקות שלא לעשות כן, כגון נסיבות הנוגעות למצב בריאותו של העד או לגילו.

הסעיף המוצע מתייחס גם למצב שבו עד אשר נחקר מחוץ לתחנת המשטרה הפך לחשוד במהלך חקירתו. בענין זה מוצע לקבוע, כי ניתן יהיה להמשיך ולחקור אותו במקום שבו החלה חקירתו, רק בנסיבות שבהן סבר החוקר כי העברת החקירה לתחנת משטרה תפגע ביעילותה, או אם התקיימו הנסיבות שבסעיף 3 המאפשרות חקירת חשוד מחוץ לתחנת המשטרה (לא ניתן לנהל את החקירה בתחנת המשטרה או שיש צורך עניני להמשיך ולנהל מחוץ לתחנה). החלטה להמשיך בחקירתו של עד שהפך לחשוד מחוץ לתחנת משטרה ונימוקיה יתועדו בכתב, סמוך ככל האפשר למועד קבלת ההחלטה.

הוספת סעיף 3ב – חיפוש על גופו של נחקר

מבלי לגרוע מסמכויות חיפוש לפי כל דין אחר, מוצע להסמיק חוקר לערוך חיפוש על גופו של נחקר, כמשמעותו בסעיף 22(א) לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 ("חיפוש על פני גופו של אדם, בבגדיו או בכליו, שאינו חיפוש חיצוני או פנימי כהגדרתם בחוק סדר הדין הפלילי

(סמכויות אכיפה-חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי), התשנ"ו-1996). מוצע כי החוקר יהיה רשאי לערוך את החיפוש בעצמו או להורות על עריכת החיפוש, כך שהוא ייערך על ידי שוטר שאינו חוקר. ההסמכה היא לערוך חיפוש כאמור בלא צו, ולתפוס כל חפץ – סמוך לתחילת החקירה או במהלכה, אם הדבר דרוש, לדעתו של החוקר, לשם שמירה מרבית על בטחון אדם או על בטחון הציבור או למניעת שיבוש חקירה. עוד מוצע לקבוע, כי החיפוש ייעשה לאחר שהחוקר הודיע על כך לנחקר ובדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבודו ופרטיותו של הנחקר. חיפוש על גופו של נחקר, הכרוך במגע גופני, ייערך ככלל על ידי בן מינו של הנחקר.

עיון סמכות החיפוש על גופו של נחקר, סמוך לתחילת חקירה או במהלכה, נדרש משתי סיבות עיקריות: (1) לצורך הבטחת שלומו של החוקר המצוי לעתים קרובות לבדו בחדר עם הנחקר ולצורך הבטחת שלומם של אחרים הנוכחים במקום;

(2) לצורך הבטחת מניעת שיבוש החקירה על ידי הנחקר, כגון באמצעות סיכול הקלטה סמויה של החקירה או מניעת האזנה לחקירה, העלולות להביא לתיאום עדויות.

הוספת סעיף ג3 – כבילת נחקר שהוא עצור או אסיר

מוצע לקבוע כי נחקר שהוא עצור או אסיר לא ייכבל במהלך חקירתו אלא לפי התקנות שיוקנו מכח סעיף 15, זאת כיוון שמדובר בסמכות שיש להסדירה בחקיקה ראשית. פרטיה יוסדרו בחקיקת משנה.

הוספת פרק ב'

מוצע לרכז את ההוראות בחוק העוסקות בתיעוד חקירה בפרק אחר, שכותרתו תהיה תיעוד חקירה (פרק ג' החדש). בפרק ב' יהיו הוראות חדשות אשר יעסקו בחובות ובזכויות בחקירה.

סעיף 3ד – חובת הזדהות של נחקר

מוצע לקבוע את חובת הנחקר להזדהות בפני החוקר. כיום חובה זו אינה מוסדרת בחוק.

סעיף 3ה – החובה לענות על שאלות; החסיון מפני הפללה עצמית; זכות השתיקה

מוצע לקבוע בחוק כי נחקר חייב להשיב תשובות אמת על השאלות שישאל, וכי אינו חייב להשיב על שאלות שהתשובה עליהן עלולה להפלילו, או שיש בהן כדי לפגוע בחסיון אחר על פי כל דין, ובכלל זה חסיון לפי ההלכה הפסוקה, כגון חסיון עיתונאי. החובה להשיב אמת משקפת הכרעה ערכית ולפיה מחובתם של האזרחים בחברה לשתף פעולה עם המשטרה, על מנת שזו תוכל להגיע לחקר האמת ולהביא לגילוי עבריינים ולהעמדתם לדין. חובתו של נחקר להשיב לשאלות מעוגנת בניסוח שונה בסעיף 2(2) לפקודת העדות. כאמור, בעתיד, לכשתבצע ההתאמה הנדרשת של החוקים מכוחם פועלים גופי החקירה השונים שאינם המשטרה להצעת החוק, ניתן יהיה לבטל פקודה זו.

עוד מוצע כי לנחקר שהוא חשוד תעמוד זכות שתיקה מלאה, וכי הוא לא יהיה חייב לומר דבר. בכך מוצע להכריע במחלוקת באשר להיקף הזכות העומדת לחשוד – האם זכות שתיקה מלאה או זכות לא לומר דבר העלול להפלילו (ראו למשל **פרשת יששכרוב**, פסקה 14 לפסק דינה של הנשיאה ביניש). הטעמים העיקריים למתן זכות שתיקה מלאה הם, בין היתר, החשש מפער הכוחות בין החשוד לבין החוקרים וניצולו לרעה; חשש מפני הודאות שווא, הנובעות מלחץ, בלבול ומצוקה; רצון להימנע מהטלת חובות עשה; תפישה לפיה על התביעה לגייס ראיות בכוחות עצמה ולא על הנאשם לספקן; וכן החשש שהחשוד לא ידע בשעת החקירה האם אמירה כלשהי מפלילה אותו או לאו (ראו **פרשת גלעד שרון**). יחד עם זאת, מוצע לקבוע כי לשתיקה בחקירה ניתן יהיה לייחס משמעות, אם כי מוגבלת. מוצע כי בית המשפט יהיה רשאי להביא בחשבון, מטעמים שיירשמו, את שתיקת החשוד בחקירתו, בעת הערכת מהימנות עדותו בבית המשפט (השוו לדין החל באנגליה, אשר מאפשר אף הוא להסיק מסקנות משתיקת חשוד בחקירתו: Criminal Justice and Public Order Act 1994 ss. 34, 36-37).

בענין זה, הוועדה בחנה מספר חלופות, ובכללן חלופה לפיה לא ניתן יהיה לעשות כל שימוש ראייתי בשתיקה, וחלופה לפיה השתיקה תהווה חיזוק לראיות התביעה, ובחירה בחלופה המוצעת. חלופה זו, לפיה שתיקת החשוד בחקירה עלולה להשפיע על הערכת מהימנות עדותו בבית המשפט, היא מסקנה מתבקשת

וטבעית, המתיישבת עם השכל הישר, זאת במקרים המתאימים ומטעמים שיש לפרטם. ראו למשל ע"פ 5730/96 גרציאני נ' מדינת ישראל, דינים עליון 1998 (4) 1099, פסקה 5(ד) לפסק הדין של השופט קדמי (1998), שם נפסק כך: "ההשלכות האמורות שיש לשתיקת חשוד במהלך החקירה ולהשעיית חשיפה של גירסת נאשם עד לאחר תום פרשת התביעה כענין שבטקטיקה, הינן השלכות הצומחות בדרך הטבע מהתנהגותו של הנאשם; ואין בהן, על כן, כדי לפגוע או לכרסם בזכויות הבסיסיות, לשתוק במהלך חקירתו כחשוד ולבחור בקו ההגנה הנראה לו במשפטו. ההשלכות האמורות, מהוות תופעות לוואי, המלוות, מטבע הדברים, את עשיית השימוש בזכויות הנ"ל; ויש לראותן כ"סיכונים" הנעוצים בטבע האנושי, ובתור שכאלה לא ניתן להימנע מהשלכותיהם".

יודגש כי הסקת מסקנות משתיקתו של חשוד בחקירה היא ענין לשיקול דעתו של בית המשפט, אשר יהיה רשאי להביאה בחשבון כאמור.

סעיף 13 – זכות חשוד להיוועצות בעורך דין

זכות ההיוועצות של עצור בעורך דין הוכרה בפסיקה זה מכבר כזכות יסוד מרכזית (ראו **פרשת יששכרוב**, פסקה 14 לפסק דינה של השופטת ביניש (כתוארה אז), וההפניות שם). מוצע לקבוע בחוק כי כל נחקר שהוא חשוד זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו, וכי יש ליידע על זכות זו כל חשוד, ולא רק עצור, כפי שיפורט להלן. לזכות ההיוועצות חשיבות רבה, ולה מספר תכליות. בראש ובראשונה היא נועדה לאפשר לעורך הדין לספק הסבר לחשוד על זכויותיו, ובפרט על זכות השתיקה ומשמעותה ועל הזכות לחקירה הוגנת. זכות ההיוועצות נועדה לסייע לשמירה על זכויות חשודים, למניעת ניצול לרעה של פערי הכוחות המובנים בין הנחקר לאנשי המרות החוקרים אותו, ולבקרה על התנהלות החקירה. תכלית נוספת של הזכות היא לסייע לחשיפת האמת בחקירה. כמו כן, זכות ההיוועצות נועדה לאפשר ייעוץ גם לגבי תוכן החקירה. על דרך ההכללה, זכות ההיוועצות היא נדבך חשוב במארג זכויות אשר נועדו להבטיח את ההוגנות של הליך החקירה, ושל ההליך הפלילי שיבוא בעקבותיו.

הוועדה סברה שיש להפוך את זכות ההיוועצות לזכות אפקטיבית בשלב שלפני החקירה, עבור כלל החשודים, ועל כן הודעה על זכות ההיוועצות תימסר ככלל לחשודים בטרם חקירתם, כמפורט להלן, וזכות הייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית תורחב בשלב החקירה. כיום, סעיף 18(א)(7) לחוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 קובע כי עצור שהוא מחוסר אמצעים זכאי לייצוג בהליך פלילי. כמפורט בסעיף 21 להלן, מוצע לתקן את סעיף 18(א)(7), ולהחיל את הזכות לייצוג על כל **חשוד** שהוא מחוסר אמצעים. כפועל יוצא, מוצע כי אם חשוד ביקש להיפגש עם עורך דין, על הממונה על החקירה למסור הודעה על כך לעורך הדין או ללשכת הסניגוריה הציבורית, לפי הענין.

עוד מוצע לקבוע כי אם ביקש חשוד להיפגש עם עורך דין או ביקש עורך דין שמינהו אדם קרוב לחשוד או עורך דין מטעם הסניגוריה הציבורית, שמונה לבקשת החשוד, להיפגש עמו, ככלל, יאפשר הממונה על החקירה את קיום הפגישה ללא דיחוי.

כאמור, ההצעה באה להרחיב את זכות היוועצות, לאור תכליותיה האמורות, אולם, יש לה גם סייגים. בהקשר זה יצויין, כפי שכבר נפסק, כי הפסקה מיידית של החקירה כל אימת שהנחקר מבקש להיוועץ עם עורך-דין עלולה לשבש את פעולות החקירה ולפגוע ברצף הנדרש לצורך ניהול תקין של חקירה משטרתית לשם חשיפת האמת והגנה על שלום הציבור (פרשת **אסף שי**, פסקה 14 לפסק הדין של הנשיאה ביניש). כך למשל, מוצע לקבוע כי אם הודיע עורך דין על כוונתו להגיע ולהיפגש עם חשוד תוך זמן סביר סמוך לקבלת ההודעה, תידחה תחילת החקירה עד להגעתו, אולם זאת רק אם יגיע עורך הדין תוך זמן סביר (ראו פרשת **אסף שי**, פסקה 15).

מוצע לקבוע בחוק את העילות לדחיית מפגש של חשוד עם עורך דין. ככל זכות, זכות ההיוועצות אינה מוחלטת, ומימושה אינו מתחייב תמיד בהכרח באופן מידי. יש מקום לאזנה עם שיקולים אחרים, ובהם מניעת שיבוש החקירה, שמירה על חיי אדם, ועוד. פשיטא כי דחיית הפגישה על מנת שהחשוד לא יבחר בשתיקה בעקבות הייעוץ, אינה לגיטימית ובוודאי שאינה מהווה עילה לדחיית היוועצות (ע"פ 307/60

יאסין נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יז(3) 1541, 1570, ופסקה 11 לפסק הדין של השופטת חיות בפרשת **אלזים**.

העילות המוצעות לדחיית מפגש מבוססות על סעיף 34 לחוק המעצרים, אשר מוצע לתקנו בתיקון עקיף במסגרת הצעת חוק זו, כך שההוראות של סעיף 33 לחוק יחולו גם על הזכות להיוועצות של עצור. בעקבות ההערות לתזכיר החוק הוחלט כי מרבית דחיות המפגש עם עורך דין יהיו בסמכות של הקצין הממונה, ולא של הממונה על החקירה, בשל חשיבות הזכות. סעיף קטן (ה) מבוסס על לשונו של סעיף 34(ד) לחוק המעצרים ועוסק במצב בו נוכחות החשוד דרושה לביצוע החקירה. סעיף קטן (ו) מבוסס על לשונו של סעיף קטן (ה) לחוק המעצרים, ומאפשר דחייה של פגישת חשוד עם עורך דין אף אם החשוד אינו מצוי באותה עת בעיצומם של הליכי חקירה, אם הפגישה עלולה לסכל או לשבש מעצרים של חשודים נוספים באותו ענין, למנוע גילוי ראיה או תפיסת דבר שהושג בקשר לאותה עבירה, שכן עצם קיום הפגישה יוצר אפשרות ל"זליגת" מידע בתום לב מתוך החקירה אל גורמים שמחוץ לחקירה, באופן שעלול להביא לשיבוש מעצרים או לשיבוש החקירה בדרכים אחרות. סעיף 33(ז) מבוסס על לשונו של סעיף 34(ו).

מוצע להוסיף על העילות המנויות בסעיף 34 לחוק המעצרים, אשר יועתקו כאמור לסעיף 33 לחוק חקירת חשודים, את העילות הבאות:

א. אם נועץ החשוד בעורך הדין בקשר לחקירה במועד שלפני תחילת החקירה או במהלכה, רשאי הממונה על החקירה להורות על דחיית הפגישה הנוספת לזמן סביר, אם מצא כי יש בקיום הפגישה לפגוע במהלך החקירה (סעיף 33(ח)). ככלל, בהעדר פגיעה במהלך החקירה, תתאפשר הפגישה, אולם כיוון שהמטרה העיקרית של היוועצות בעורך דין - אם כי אינה היחידה - היא יידוע החשוד על זכויותיו, בנסיבות בהן מתבקשת היוועצות נוספת לאחר שכבר התקיימה היוועצות בה הוסברו לחשוד זכויותיו, הזכות נחלשת ומשתנה האיזון. לענין זה, פגיעה במהלך החקירה משמעה בין היתר פגיעה ביעילותה של החקירה, בתקינותה ובהתקדמותה, שיבוש לוחות הזמנים המתוכננים, עיכוב עדים שזומנו להיחקר, ועוד. עוד יודגש כי החשוד רשאי להיפגש עם עורך דינו בזמן שבו הוא אינו נתון בחקירה, וכי שירות בתי הסוהר הביע את נכונותו להרחיב את השעות בהן יתאפשרו מפגשים של עצורים לצורך חקירה עם עורכי דין בבתי המעצר, בכפוף להקצאת המשאבים הנחוצה לשם כך.

ב. אם היו מספר חשודים בפרשה אחת מיוצגים על ידי עורך דין אחד, רשאי הקצין הממונה שלא לאפשר מפגש של עורך הדין עם יותר מחשוד אחד, אם סבר כי הדבר עלול להביא לשיבוש החקירה (סעיף 33(ט)). הייצוג המשותף מעלה חששות לפגיעה בחקירה על ידי העברת מידע בין נחקר אחד לנחקר אחר באמצעות עורך הדין - בין אם במעורבות עורך הדין ובין אם שלא בידיעתו - ובעקבות זאת עולה חשש לשיבוש החקירה.

בשל חשיבות זכות ההיוועצות, וכדי למנוע מחלוקות בענין בעתיד, מוצע כי אם בחר חשוד שלא להיוועץ בעורך דין, יתועד הוויתור בכתב.

סעיף 33 – הודעה על זכויות חשוד ואזהרתו

העקרון עליו ממליצה הוועדה לענין עיתוי אזהרת חשוד והעמדתו על זכויותיו הוא כי יש לעשות זאת בהזדמנות הראשונה. חובת היידוע נועדה לוודא שהחשוד ער לזכויותיו בעת חקירתו, וכי אם ויתר עליהן, עשה זאת במודע. בהתאם, מוצע כי על חוקר תוטל חובה להעמיד את החשוד על זכויותיו ולהזהירו **לפני תחילת חקירתו**. "חקירה" מוגדרת בסעיף 1 לחוק כ"תשאול או גביית הודעה בקשר לעבירה בידי חוקר...". על כן, החובה להזהיר חשוד תחול ככלל לפני כל תשאול או גביית הודעה של חשוד, בין אם בתחנה ובין אם בשטח. הוראה משלימה לענין זה מצויה בתיקון המוצע לסעיף 24 לחוק המעצרים, ולפיו ככלל בעת מעצר חשוד תוטל חובה על העוצר למסור לעצור הודעה מקוצרת (ראו פירוט בעיקר 20, התיקון העקיף לחוק המעצרים). יודגש, כי החובה חלה על חוקר, והיא אינה חלה על שוטר הפועל כמדובר.

מוצע לקבוע בחוק את נוסח ההודעה הנמסרת לחשוד, ולא להותיר זאת להסדרה בתקנות או בהנחיות, זאת בשל חשיבותה המכרעת של ההודעה, מתוך כוונה שהחשוד יועמד על זכויותיו בלשון בהירה

ותמציתית ככל הניתן. קביעת הנוסח בחוק תסייע גם בהשגת אחידות בין ההודעות הנמסרות על ידי חוקרים שונים. כיום, החוק קובע כי יש ליידע **עצור** על זכויותיו, כפי שעולה מסעיפים 28 ו- 32 לחוק המעצרים. מוצע ליידע כל חשוד – ולא רק עצור – על זכויותיו, שכן אין להצדיק פער בין קיומן של הזכות להיוועץ עם עורך דין ושל הזכות לשתוק, על השלכותיה, לבין הידיעה על זכויות אלה, ובפרט אין להשלים עם מצב בו מקצת מהנחקרים יהיו מודעים לזכויותיהם, בעוד שאחרים לא.

עוד יוטל על חוקר להבהיר לחשוד לפני תחילת החקירה את עיקרי העובדות בדבר החשד המיוחס לו. מוצע לכלול בחוק את נוסח האזהרה הבא: **"זכותך לא לומר דבר, דברך יתועדו ועשויים לשמש כראיה בבית משפט, ואולם דע כי בית משפט יוכל להביא בחשבון את שתיקתך. זכותך להיוועץ בעורך דין לפני חקירתך, בכפוף למגבלות הקבועות בחוק, וזכותך להיוועץ בסניגור ציבורי אם אתה זכאי לכך על פי החוק לרבות בשל מחסור באמצעים"**. על הצורך בכריכת ההודעה על זכות ההיוועצות יחד עם אפשרות המינוי של סניגור ציבורי "במשפט אחד, בשגרת לשון אחת בהירה", ראו ע"פ 8974/07 הונצ'אן לין נ' מדינת ישראל, (3.11.10), תק-על 2010(4), 924, פסקה כ"ד לפסק דינו של השופט רובינשטיין (2010). מוצע להסדיר את המצבים בהם נחקר שאינו חשוד הופך לחשוד במהלך חקירתו, ולהחיל את חובת ההודעה במצב זה בהזדמנות הראשונה.

מוצע כי חובת ההודעה לא תחול על חקירת חשוד במקום הימצאו, אם מסירת ההודעה עלולה למנוע סיכול ביצוע עבירה, או לאפשר העלמת ראיות, לסכל אפשרות לאתר ולתפוס ראיות או לסכל איתור של חשודים אחרים בביצוע העבירה. להבדיל מחקירה בתחנה, בחקירה בשטח, לעתים הארוע "עודו מתגלגל", והשוטר נדרש לבצע פעולות מיידיות על מנת לסכל עבירות, לתפוס ראיות, לאתר חשודים וכיוצא באלה. עמידה על חובת ההודעה בסיטואציה כזו עלולה לסכל פעולות אלה, בשל חלופי הזמן הנדרש לצורך האזהרה, באופן שעלול להיות בלתי הפיך.

כן מוצע להסדיר בחוק את הסוגיה של אזהרה חוזרת לאחר הפסקה בחקירה. סעיף 13(ה) - בעקבות ההערות לתזכיר, הוחלט לקבוע כי חובת ההודעה לא תחול בנסיבות חריגות, בחקירת עבירה מסוג פשע, לאחר שניתן לכך אישור של הדרגים המפורטים בסעיף, וזאת מטעמים של טובת החקירה. ההוראה נועדה לאותם מקרים שבהם מטעמים של אינטרס ציבורי קיימת העדפה לחקירת אדם כעד ולא כחשוד. כך למשל, במצב שבו חלקו של החשוד באירוע העברייני פחות באופן משמעותי, הוא אינו לב העניין, והחוקרים מעוניינים לקבל ממנו מידע על העבירה או על העברייני העיקרי, וכן במצב שבו האדם חשוד בעבירה אחרת, הפחותה בחומרתה באופן משמעותי מהעבירה העיקרית הנחקרת בפרשה. ברור, עם זאת, שאם לא נמסרה הודעה בהתאם לסעיף זה לא ייעשה שימוש במשפט פלילי בדבריו של אדם נגדו.

סעיפים 6, 9, 12 ו-16 - שינוי הכותרות של פרקים ב', ג' ו-ד'

מוצע לחלק מחדש את הוראות החוק לפרקים ולשנות בהתאם את שמות הפרקים, זאת בעקבות הרחבת העניינים שהחוק מסדיר, ובשל הפיכתו לחוק המסדיר גם חקירת של עדים ולא רק חקירה של חשודים. מוצע שכותרת פרק ב' תהיה "חובות וזכויות בחקירה", במקום "חקירת חשוד בתחנה"; ומוצע שכותרת פרק ג' תהיה "תיעוד חקירה", במקום "חקירת חשוד מחוץ לתחנה". מקומה של כותרת פרק ד' תשתנה והיא תבוא אחרי סעיף 13.

סעיף 8 - ביטול סעיפים 5 ו-6

סעיף 5 לחוק קובע כך:

(א) השר לביטחון הפנים, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יקבע –

(1) כללים לענין ניהול חקירת חשוד, ובכלל זה חובות ואיסורים המוטלים על חוקר משטרה;

(2) דרכי פיקוח על קיומם של כללים החלים על חקירת חשוד;

(3) כי הפרתם של כללים כאמור בפסקה (1), כולם או חלקם או הפרתם

בנסיבות מסוימות, היא עבירת משמעת כהגדרתה בחוק המשטרה, התשס"ו-2005.

(3) כי הפרתם של כללים כאמור בפסקה (1), כולם או חלקם או הפרתם בנסיבות מסוימות, היא עבירת משמעת כמשמעותה בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971 כהגדרתה בחוק המשטרה (דין משמעתי, בירור קבילות שוטרים והוראות שונות), התשס"ו-2005.

(3) כי הפרתם של כללים כאמור בפסקה (1), כולם או חלקם או הפרתם בנסיבות מסוימות, היא עבירת משמעת כהגדרתה בחוק המשטרה (דין משמעתי, בירור קבילות שוטרים והוראות שונות), התשס"ו-2005.

(ב) תקנות כאמור בסעיף קטן (א), לענין חקירת חשוד בעבירת ביטחון, כהגדרתו בסעיף 35(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (בחוק זה – חשוד בעבירת ביטחון), ייקבעו בהתייעצות עם ראש הממשלה, נוסף על התנאים האמורים בסעיף קטן (א).

מוצע לאחד את סעיפים 5 ו-15 לחוק חקירת חשודים, בהם קבועה ההסמכה העיקרית בחוק להתקין תקנות. על כן, מוצע לבטל את סעיף 5 ולהעביר את ההסמכה הקבועה בו לסעיף 15. ההסמכה להתקין תקנות לענין תמלול, הקבועה בסעיף 12 לחוק תיוותר במקומה.

סעיף 6 קובע כך: "הוראות חלק א' לפקודת העדות יחולו על חקירת חשוד בכפוף להוראות חוק זה". הואיל ומוצע להסדיר את העניינים הקבועים בחלק א' לפקודת העדות בחוק חקירת חשודים, אין עוד מקום להוראה הקובעת כי הוראות פקודת העדות יחולו על חקירת חשוד או עד לפי החוק, ועל כן מוצע לבטלו.

סעיף 11 (תיקון סעיף 8):

מוצע כי במצבים בהם לא ניתן לתעד חקירה בשפה שבה התנהלה, יוסבר לעד תוכן ההודעה בשפתו והוא יאשר אותה בעל פה. עוד מוצע כי אם היה לחוקר יסוד סביר להניח שהעד אינו יודע קרוא וכתוב או שהוא בעל מוגבלות המקשה עליו לאשר את תיעוד החקירה בכתב, יוקרא לו תוכן ההודעה והוא יאשר אותה בעל פה. הליך ההסבר והקראת ההודעה, לפי הענין, וכן אישור ההודעה, יתועדו בתיעוד חזותי או קולי.

סעיף 16 (תיקון סעיף 12):

מוצע להוסיף לכותרת השוליים את המלים "חקירת חשוד" על מנת להבהיר שסעיף זה עוסק בתיעוד של חקירת חשוד, ולא של עד.

סעיף קטן (ב), הקובע כך: "השר לביטחון הפנים יתקין תקנות לענין תיעוד חזותי ותיעוד קולי של חקירת חשוד לפי חוק זה, לרבות דרכי השמירה, האחסון, הצפייה וההעתקה של קלטת". מוצע לבטל את סעיף קטן (ב) מאחר שנמצא כי אין צורך בהסמכה זו. תקנות מכוח סעיף קטן (ב) לא הותקנו משום שלא היה צורך בהתקנתן, וכי עניינים אלה מוסדרים בנהלים ובהנחיות. יתר על כן, הסעיף עוסק בקלטת, שהיא אמצעי מיושן שעומד לעבור מן העולם.

סעיף 12 קובע הסמכה לקבוע תקנות לענין עריכת תמליל מודפס מתיעוד חזותי ותיעוד קולי. מוצע למחוק את המלה "מודפס" מהסעיף, על מנת שהתקנות מכוח סעיף זה יוכלו להתייחס גם לתמליל שאינו מודפס, כגון תמליל דיגיטלי. יודגש כי אין בתיקון האמור משום קביעת חובה לערוך תמלילים באופן דיגיטלי, אלא הסרת המגבלה הקבועה בסעיף כיום לפיה התקנות יכולות להתייחס רק לתמליל מודפס, כך שההסמכה לקבוע תקנות תוכל להתייחס גם לתמליל שאינו מודפס.

סעיף 18 (הוספת סעיף 13א):

מוצע לקבוע כי אין באמור בחוק זה כדי לגרוע מכל סמכות אחרת הנתונה לשוטר לפי כל דין. בפרט, נועדה הוראה זו להבהיר שאין בחוק כדי לגרוע מסמכויות המשטרה כלפי חשודים לפי חוק המעצרים.

סעיף 19 (תיקון סעיף 15):

בחוק חקירת חשודים קבועות שתי הוראות עיקריות שבהן הסמכה להתקנת תקנות – סעיף 5 וסעיף 15. מוצע לאחד בין הסעיפים ולהסדיר בסעיף 15 את נושא הביצוע והתקנות של החוק. מוצע כי השר לבטחון הפנים יהיה ממונה על ביצוע החוק, למעט סעיפים 1א עד 1ח, סעיף 3ב' ופרק ב', עליהם יהיה ממונה שר

המשפטים. עוד מוצע כי השר לבטחון הפנים יהיה מוסמך להתקין תקנות לביצוע החוק, וכי שר המשפטים יהיה רשאי בהסכמת השר לבטחון הפנים להתקין תקנות לביצוע סעיף 33 לחוק, העוסק בחיפוש על גופו של נחקר. מוצע כי תקנות לענין ניהול חקירה, ובכלל זה זכויות נחקר אשר יבטיחו שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו, חובות ואיסורים המוטלים על חוקר, וכן דרכי פיקוח על יישומן של תקנות החלות על החקירה - יתקין שר המשפטים יחד עם השר לבטחון הפנים. בשל מהות העניינים אשר יקבעו בתקנות בענין ניהול חקירה מוצע שהתקנות יקבעו על ידי השר לבטחון פנים יחד עם שר המשפטים ולא רק בהתייעצות עמו.

עולה, איפוא, שהתקנות לביצוע החוק הקבועות בסעיף קטן (א) יהיו שיוריות, שכן הן יעסקו בנושאים שאינם נכללים בתקנות אליהן מתייחס סעיף קטן (ב). יצוין, כי הנושאים שיוסדרו בתקנות לפי סעיף (ב)(2) – תקנות לענין ניהול חקירה, הן למעשה תקנות לביצוע ההוראות ששר המשפטים ממונה עליהם.

מוצע לשנות את המינוח שהיה קבוע בסעיף 5 (שמוצע לבטלו), מ"כללים" ל"תקנות", שכן מונח זה מדויק יותר. סעיף 5(א)(3) קבע שבכללים יקבע כי הפרת כללים מסוימים כולם או חלקם או הפרתם בנסיבות מסוימות היא עבירה משמעת כהגדרתה בחוק המשטרה, התשס"ו-2006. מוצע שלא להעביר את סעיף קטן 5(א)(3) לסעיף 15. חוק המשטרה קובע בתוספת הראשונה את עבירות המשמעת. אין זה נכון לאפשר קביעת עבירות משמעת של שוטרים בחקיקה חיצונית לחוק המשטרה. הדרך לקבוע עבירות משמעת היא בהוספת עבירות לתוספת לחוק המשטרה. פרט 28 לתוספת הראשונה לחוק המשטרה קובע במפורש כי "ניהול חקירה, בניגוד להוראות כל דין, בדרך שיש בה פגיעה ממשית בזכויות הנחקר" היא עבירת משמעת. ניתן לשקול האם יש צורך בפירוט מעבר לכך, אולם זאת יש לעשות בנפרד, כאמור, במסגרת חוק המשטרה.

סעיף 20 (תיקון חוק המעצרים):

תיקון סעיף 24 לחוק המעצרים

מוצע לערוך תיקון עקיף לחוק המעצרים על מנת להתאים את הקבוע בו להצעות בדבר יידוע חשוד על זכות השתיקה ועל משמעות דבריו, וזאת תוך התאמת הנוסח המוצע לעובדה שמדובר במעצר או בעיכוב. יודגש כי חובת היידוע לפי סעיף 24 לחוק המעצרים חלה גם על עיכוב של חשוד לפי פרק ג' לחוק המעצרים, בהתאם לסעיף 72 לחוק המעצרים, ועל כן התיקון המוצע יחול הן על עצור והן על מעוכב. הצורך באזהרת חשוד בעת מעצר או עיכוב, אף אם טרם נשאל שאלות, נובע מהאפשרות הסבירה שאדם המצוי במעמד של מעצר או עיכוב, בעת שלילת חירותו, ידבר מיוזמתו שלו. על כן יש לעמוד על כך שבעת הזו הוא יהיה מודע לזכויותיו ולמשמעותן. נוסח ההודעה אשר מוצע לשלב בסעיף 24 לחוק המעצרים הוא קצר יותר ביחס להודעה הנמסרת לחשוד בתחילת החקירה, והוא אינו כולל את יידוע החשוד כי בית משפט יוכל להביא בחשבון את שתיקתו. ההבדל בנוסחים נעוץ בשוני בין המצבים – בעוד שבחקירה, בין אם בשטח ובין אם בתחנה, החשוד נשאל שאלות; בעת מעצר או עיכוב, החשוד אינו נשאל שאלות, אולם מסירת ההודעה נובעת כאמור מההנחה שאדם שנעצר או עוכב עשוי לדבר מיוזמתו ועליו לדעת מהן זכויותיו. על כן, אין מקום ליידעו על המשמעות שתיוחס לשתיקתו, שכן הוא אינו מתבקש להשיב. מסירת הנוסח המלא של ההודעה עשויה לבלבלו, והוא עשוי לסבור שחובה עליו לדבר.

מוצע להתאים את נוסח ההודעה הנמסרת לחשוד לפני מעצרו בידי קצין ממונה, הקבועה בסעיף 28 לחוק המעצרים, לנוסח המוצע של ההודעה לחשוד בדבר זכות השתיקה ומשמעותה, ועל משמעות דבריו.

תיקון סעיף 34 לחוק המעצרים

כאמור, מוצע להסדיר את זכות ההיוועצות ואת העילות לדחיית היוועצות בחוק חקירת חשודים, כמפורט לעיל. על כן, מוצע להחליף את סעיף 34 בהוראה לפיה תיקבע הזכות של עצור להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו, ויוחלו לעניין זה הוראת סעיף 13 לחוק חקירת חשודים בשינויים המחויבים.

סעיף 34 לחוק המעצרים אותו מוצע להחליף קובע כך:

34. (א) עצור זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו.

- (ב) ביקש עצור להיפגש עם עורך דין או ביקש עורך דין שמינהו אדם קרוב לעצור להיפגש עמו, יאפשר זאת האחראי על החקירה, ללא דיחוי.
- (ג) פגישת העצור עם עורך הדין תיעשה ביחידות ובתנאים המבטיחים את סודיות השיחה, אולם באופן המאפשר פיקוח על תנועותיו של העצור.
- (ד) נמצא העצור באותה עת, בעיצומם של הליכי חקירה או של פעולות אחרות הקשורות בחקירה, באופן שנוכחותו נדרשת כדי להשלימם, ועריכת הפגישה עם עורך הדין ללא דיחוי, כאמור בסעיף קטן (ג), מחייבת את הפסקתם או את דחייתם למועד אחר, והקצין הממונה בדרגת רב פקד ומעלה (להלן בסעיף זה – הקצין הממונה) סבר כי הפסקתם או דחייתם עשויה לסכן, באופן ממשי, את החקירה, רשאי הוא להורות בהחלטה מנומקת בכתב, שפגישת העצור עם עורך הדין תידחה לזמן הנדרש כדי להשלים את הפעולה, ובלבד שההפסקה לא תעלה על שעות ספורות.
- (ה) סבר הקצין הממונה כי פגישת העצור עם עורך הדין עלולה לסכל או לשבש מעצרים של חשודים נוספים באותו ענין, למנוע גילוי ראיה או תפישת דבר שהושג בקשר לאותה עבירה, רשאי הוא להורות, בהחלטה מנומקת בכתב, שהפגישה תידחה לתקופה הנדרשת, ובלבד שהיא לא תעלה על 24 שעות משעת המעצר.
- (ו) על אף הוראות סעיף קטן (ב), רשאי הקצין הממונה בהחלטה מנומקת בכתב להורות שלא לאפשר פגישת עצור עם עורך דין, לתקופה שלא תעלה על 48 שעות משעת המעצר, אם שוכנע שהדבר דרוש לשם שמירה על חיי אדם או לצורך סיכול פשע, או שהדבר כרוך בעבירות בטחון והתקיימה עילה מהעילות המפורטות בסעיף 35(א); אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של עצור, שביקש זאת, שתינתן לו הזדמנות סבירה להיפגש עם עורך דין לפני שיובא לבית המשפט בענין מעצרו.

סעיף 21 - תיקון חוק הסניגוריה הציבורית

בהמשך להצעה שבסעיף 13, לפיה כל נחקר שהוא חשוד זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו, ולא רק עצור, מוצע להרחיב את הזכות לייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית בשלב החקירה. כיום, סעיף 18(א)(7) לחוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו-1995 קובע כי עצור שהוא מחוסר אמצעים זכאי לייצוג בהליך פלילי. מוצע לתקן את סעיף 18(א)(7), ולהחיל את הזכות לייצוג על כל חשוד שהוא מחוסר אמצעים.

סעיף 22 – תיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) ותיקון סעיף 1 לחוק – הוספת הגדרה של תחנת משטרה

מוצע לתקן במסגרת הצעת חוק זו את פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969 ולקבוע כי המפכ"ל יקבע את המקומות שיהיו תחנות משטרה גם לענין חוק חקירת חשודים. כמו כן מוצע לקבוע בסעיף ההגדרות לחוק כי תחנת משטרה היא כהגדרתה בסעיף 8 לפקודה האמורה.

סעיף 23 – סייג לתחולה

כפי שפורט בחלק הכללי לעיל, מוצע להחיל בשלב ראשון את המלצות הוועדה ואת התיקונים המוצעים הנוספים על חקירות המשטרה בלבד. בהמשך, יש כוונה להחיל גם על גופי חקירה אחרים, לאחר שיתבצעו ההתאמות הנדרשות בחוקים שונים שמכוחם נערכות חקירות שאינן חקירות משטרה.

חקירות שמבצעת המשטרה בעבירות בטחון הן ככלל חקירות השלובות בחקירות הסיכול והמודיעין של שירות הביטחון הכללי. שילוב המאמץ החקירתי יכול להתבטא, בין השאר, במקום החקירה, מסגרת הזמן והמידע המועבר בזמן אמת בין גורמי החקירה השונים, וזאת כדי להשיג תוצרי חקירה טובים יותר הן לסיכול פעולות טרור עתידיות והן בפן הפלילי. בשל הייחוד של החקירות בעבירות בטחון ובעבירות טרור, השלובות בחקירות של שירות הביטחון הכללי, מוצע להחיל בשלב זה את הוראות החוק המוצע על חקירות של עבירות כאמור רק ככל שהן נערכות בידי המשטרה בלבד.

מוגש על ידי השר לביטחון הפנים
ועל ידי שרת המשפטים